

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus LIX.
Fasciculus 16.

SZONDI ILDIKÓ

**Demográfiai és szociális változások Szeged
lakótelepein**

SZEGED
2001

Edit

Comissio Scientiae Studiorum Facultatis Scientiarum Politicarum et Juridicarum
Universitatis Szegediensis

ELEMÉR BALOGH, LAJOS BESENYEI, LÁSZLÓ BODNÁR,
JÓZSEF HAJDÚ, ÉVA JAKAB, JENŐ KALTENBACH, TAMÁS KATONA,
JÁNOS MARTONYI, FERENC NAGY, PÉTER PACZOLAY,
BÉLA POKOL, JÓZSEF RUSZOLY, LAJOS TÓTH, LÁSZLÓ TRÓCSÁNYI

Redigit
KÁROLY TÓTH

Nota
Acta Jur. et Pol. Szeged

Kiadja

a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának
tudományos bizottsága

BALOGH ELEMÉR, BESENYEI LAJOS, BODNÁR LÁSZLÓ,
HAJDÚ JÓZSEF, JAKAB ÉVA, KALTENBACH JENŐ, KATONA TAMÁS,
MARTONYI JÁNOS, NAGY FERENC, PACZOLAY PÉTER,
POKOL BÉLA, RUSZOLY JÓZSEF, TÓTH LAJOS, TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

Szerkeszti
TÓTH KÁROLY

Kiadványunk rövidítése
Acta Jur. et Pol. Szeged

ISSN 0324–6523 Acta Univ.
ISSN 0563–0606 Acta Jur.

A tanulmány Szegeden 1999-2000-ben egy 600 fős mintán elvégzett reprezentatív mintavételről számol be, első közlésként. A próbafelvétel tapasztalataiból, a végleges kérdőív kialakulásának folyamatából is emel ki néhány momentumot, és a több száz oldalban elkészült számítógépes földolgozás adataiból mutat be néhány, első megközelítésben is érzékelhető tendenciát.

A felmérést végző csoport vezetője dr. Petres Tibor, a Szegedi Tudományegyetem Statisztikai-és Demográfiai Tanszékének docense. Közreműködői: dr. Szondi Ildikó, a Tanszék adjunktusa, dr. Lencsés Gyula matematikus-szociológus az Egyetem Szociológiai Tanszékén, Ocskó Géza matematikus-joghallgató (a próbafelvétel kivitelezője joghallgatókkal), Idovika Bettina, Kovács Péter matematika-informatika szakos egyetemi hallgatók és csoporttársaik, valamint Vízhányó Ferenc közgazdász. A felmérés anyagi háttérét az Országos Tudományos Kutatási Alaptól (OTKA) pályázaton nyert összeg biztosítja. A szellemi erőforrásokat a két említett tanszék dolgozói és a téma iránt érdeklődő matematikus-informatikus- és joghallgatókból alakult csoportok jelentik.

A felmérés célja bemutatni Szeged e három lakótelepének jelenlegi helyzetét, az elmúlt három évtized változásait a Konrád-Szelényi szerzőpáros 1969-ben közölt adataihoz képest a városmagot körbefonó új, tömegszerűen beépített városrészen.

Mivel a felméréshez rendelkezésre álló anyagi és emberi erőforrások meglehetősen végesek, ezért szó sem lehetett teljes körű, minden lakótelepre kiterjedő vizsgálatról. Természetesen a kiválasztott lakótelepeken is csak egy jól körülhatárolt reprezentatív minta alapján lehetett a felmérést elvégezni.

A vizsgálatba célszerű volt így bevonni a legrégebbi és a legújabb lakótelepeket. Így esett a választás az újszegedi Odessa lakótelepre, amely esetében rendelkezünk a korábbi adatokkal, lévén, hogy Szeged esetében Konrád György és Szelényi Iván itt végezték el harminc évvel ezelőtt lezajlott felmérésüket. A másik kiválasztott lakótelep Makkosháza, amely lakótelep életkorát tekintve a huszadik évéhez közeledik. Igaz ugyan, hogy Új-Rókuson csak alig több, mint 10 éve fejezték be a "cseréptetős" négy-szintes panelházak építését, de ezek száma sokkal kisebb, mint a Makkosháza városrészben tömegesen épült tömbházak száma. Ezen felül Makkosháza abban is "túltesz" a többi lakótelepen, hogy messze itt állnak a legsűrűbben a panelházak és aránylag sok a tízemeletes épület is. Elmondható minden bizonnyal, hogy az összes szegedi lakótelep közül valószínűleg itt a legkisebb az egy főre jutó terület is.

Összehasonlításként célszerűnek látszott egy kertvárosi jellegű városrészben is elvégezni a felmérést. Így esett a választás az aránylag régen épült Fodor-kert városrészre. Ez a városrész a körtöltésen belül helyezkedik el. Hasonló a megközelíthetősége is, mint a szomszédos Makkosháza városrésznek és az egymás melletti elhelyezkedésük különösen érdekessé teszi az adatokban való különbségeket.

Személyes motiváció is közrejátszott abban, hogy a vizsgálatra sor került. E tanulmány írója közel tíz évet töltött el a Szegeden egy olyan bizottságban 1980 és 1990 között, amely helyszíni tapasztalatokból készített feljegyzések alapján döntötte el, ki-nek, milyen lakásokat, és azzal kapcsolatos pénzügyi támogatásokat utalhat ki a helyhatóság. A benyomások más része pedig a közvetlen környezetből is származik, mivel közel két évtizede lakótelepen él a tanulmány szerzője. Talán így a kérdőívben feltett

kérdések empirikussága egészen kézenfekvő, és az adott válaszok könnyebben értelmezhetőek, mint egy "kívülről jött" ember esetében.

A kutatás időtartama négy év. Az első évben, 1998-ban a főbb elvek tisztázása történt meg. Előzetesen a felmérést végző csoport összeállított egy kb. 60 pontból álló kérdőívet. E kérdőív alapja a korábbi, Konrád-Szelényi felmérésben szereplő kérdések voltak, természetesen módosítva azokat a mai körülményekhez. Ezek az előzetesen megfogalmazott kérdések nem lehettek még minden vonatkozásban pontosak. Néha nehezen értelmezhetőeknek is bizonyultak a próbafelmérés végzésekor. Az is előfordult, hogy egyáltalán nem értette meg a kérdező a feltett kérdést, amely megfogalmazójának természetes volt, a gyakorlati helyzetben pedig egyáltalán nem bizonyult annak.

Az 1998 szeptemberében lezajlott a próbafelvétel. Egy könnyen értelmezhető, világosan fogalmazott kérdésekből álló kérdőívet kellett kialakítani az előzetes kérdőív alapul vételével.

A próbakérdőívet módosítás nélkül adtuk oda önként jelentkező joghallgatóknak. Kértük, hogy a megadott város-részekben tetszőleges családoknál töltsék ki a kérdőívet, és minden kérdésnél figyeljenek a reakciókra. Különös tekintettel arra, mely kérdéseket nem értenek; melyek azok a kérdések, amelyekre nem szívesen válaszolnak, illetve egyáltalán nem hajlandók válaszolni.

Ebben a munkában 10 joghallgató volt a segítségünkre. Ők összesen 26 kitöltött kérdőívvel érkeztek vissza. Ezek eredményéből ugyan messzemenő következtetéseket semmiképpen nem lehet levonni, de a válaszokból látszik, mely kérdéseket kellett átfogalmazni, összevonni, esetleg mely kérdéseket kell a végső kérdőívből elhagyni. Minden próba-tesztelő hallgatót személyesen is megkérdeztünk tapasztalatairól. A kérdőív kitöltés egyéb körülményeiről is alaposan kikérdeztük segítőinket.

E tanulmányban a kérdőív próbafelmérését követő, átszerkesztett változatát mutatjuk be, a megváltoztatott kérdéseknél időnként megindokolva, hogy miért ebben a formában volt szükséges a kérdésfeltevés, majd néhány előzetes adatot is kiemelünk egyes kérdések esetében, olyanokat, amelyek a 2000 november hó folyamán végzett számítógépes összegzés többszáz oldalas anyagából e néhány tíz oldalas tanulmányban megtehetőek.

Előzmények

Amint az köztudott, Magyarország vidéki nagyvárosaiban a hatvanas évektől kezdődően nagyarányú lakásépítések kezdődtek. Először téglából épültek négyszintes házak. Jó példa erre Újszegeden, az Odessza lakótelepen - a vizsgálatba is bevont - Fésű utca és környéke. Mivel így aránylag drágán és egyszerre csak kevés lakást lehetett felépíteni, hamarosan tervek születtek ennél gazdaságosabbnak mutató épületek elkészítésére. Házgyári technológiával aránylag gyorsan fel lehetett építeni nagy házakat. Akkoriban erre óriási igény is volt, hiszen az *ekkor bevezetett*, új típusú támogatások miatt a fiatalok nagy számban ez idő tájt alapítottak családot, és valamilyen lakásmegoldásra volt szükségük. A legtöbb fiatalnak csak a legolcsóbb megoldás jöhetett számításba. Így is csak többéves várakozással és nagy hitelekkel voltak képesek megszerezni első lakásukat. Mivel akkoriban igen erős politikai kérdés volt, hogy a munkásosztály tagjainak megfelelő, lehetőleg összkomfortos lakásban kell lakniuk, ezért kis túlzással az is mondható, hogy csak az építési kapacitás szabott határt a panelházak építésének.

Eleinte mindenki nagyon bizakodó volt. A zsúfolt lakásokra és az építkezési hiányszorúságokra mindig találtak pozitív válaszokat. A konyhákat például azért nem tervezték nagyobbra, mert úgyis mindenki a közétkeztetésben fog étkezni. A szülők a munkahelyen étkeznek, a gyerekek az oktatási intézményekben. Hétvégén pedig mindenki "megengedheti" magának, hogy a lakótelepeken - a házakhoz hasonló elemekből felépült - olcsó éttermekben ebédeljen. A dolgozó nőknek sem kell majd otthon mosni – vélte a korabeli ideológia-, mivel a mindenütt elérhető Patyolat, amely elvégzi a tisztítást helyettük is. Ezért nincs is szükség mosókonyhára, és a fürdőszobát is a lehető legkisebb méretre elég ezért építeni (kispórolva belőlük az ablakokat...).

A kényelem ígérete és az aránylag kis bekerülési összeg azonban – legalábbis eleinte – feledtette a nyilvánvaló problémákat. Politikai okokból nem lehetett egykönnyen felvetni a gondokat. Az idő múltával azonban mégis egyre többen kezdtek foglalkozni a lakótelepek gondjaival.

Szelényi Iván és Konrád György a hatvanas évek végén egy országos szociológiai és demográfiai felmérést végeztek. Szerettek volna pontos képet kapni a lakótelepeken élő emberek problémáiról, gondjairól.

Tették ezt annak reményében, hogy a még ezután építendő lakásoknál esetleg felhasználják a felmérésük tapasztalatait. Azonban az eredmények azt mutatják, hogy a kívánt célt nem sikerült teljesen elérniük a felméréssel. Még 15 éve is teljesen hasonló módszerekkel, hasonló elgondolások alapján épültek Szegeden is a tömbházak.

Jelen felmérés célja az lehet, hogy – összehasonlítva a kertvárossal – kimutassuk, hosszú távon milyen hátrányokkal jár, ha a népesség nagy számban él olyan tömbházakban, amelyenек nagy tömegben találhatók a városokban.

A kérdőív összeállítása

Az elkészítendő kérdőívnek több feltételnek kellett egyszerre megfelelnie. Minden szempontot kielégítő kérdőívet nyilvánvalóan lehetetlen volt tervezni. A különböző elvárások között prioritásokat kellett meghatározni, és kompromisszumokat is kellett kötni.

Először is nem lehetett túl hosszú. A 30 évvel ezelőtti felmérés 191 összetett kérdésből állt. Egy kérdőív kitöltésének átlagos ideje meghaladta az 1 órát. A mai rohanó világban nehezen várható el, hogy ennyi időt áldozzanak az emberek egy olyan dologra, amelyből semmilyen közvetlen hasznuk sem származik. Úgy tűnik, hogy a próba kérdőíven szereplő 60 kérdés még elviselhető időtartamú volt a lekérdezés szimulációjakor. A 26 próbakérdőívet átlagosan, egyenként 30 perc alatt töltötték ki a kérdezők. A lekérdezési időt nagyban növelte, ha egyes kérdéseket kommentálni kellett, tehát az egyszerű, világos kérdésfeltevések ezen javítottak.

A későbbi számítógépes feldolgozást szolgálta, hogy lehetőleg csak olyan kérdéseket igyekeztünk megfogalmazni, amelyekre a válaszok előre meghatározottak voltak. Így a kérdezés is gyorsabb lett. Némely típusú kérdés esetében azonban nem célszerű behatárolni előre a lehetséges válaszok körét. Az előzetes tesztelés jó volt arra, hogy megkapjuk a leggyakoribb válaszokat. Abban az esetben, ahol egy kérdésre nagyon sok különböző válasz érkezett, ott nem volt érdemes meghatározni a lehetséges válaszokat előre. Az adatok kiértékelésekor lesz majd célszerű a tartalmilag hasonló válaszokat a szóveges kérdéseknél összevonni, és az esetlegesen sehova sem sorolható néhány választ az "egyéb" kategóriába sorolni. A szóveges válaszok számítógépes feldolgozása a

feldolgozása a 600 kérdőív lekérdezése után 106 oldal táblázat lett, kiértékelésére 2001-ben kerül majd sor.

Az eredeti kérdőíven sok kérdésnél nem szerepelt az "egyéb", "nem tudja", "nincs véleménye", "nem akar válaszolni" stb. típusú alternatíva. Ezek közül az értelemszerűen odaillővel több helyen ki kellett egészíteni az eredeti kérdőívet.

A kérdéseket célszerűnek láttuk csoportosítani. Azonban nem pontosan olyan csoportosítást alkalmaztunk, mint amilyen a Szelényi-Konrád-féle felmérésben szerepelt. Ennek oka az, hogy a mostani kérdőív sokkal rövidebb; némely témakörből túl kevés kérdés lett föltéve – ezért nem is szerepel külön csoportban. Az eltelt harminc év következtében is lett jónéhány olyan kérdés, amelyek máshogyan kellett, hogy megfogalmazódjanak, vagy újonnan tapasztalható tényekként jelentkeztek.

A kérdőíven csak a legszükségesebb magyarázatok találhatók. Az eddigi tapasztalatok szerint célszerűnek látszott az a kitöltési mód, hogy a kérdező tölti ki a kérdőívet a megkérdezettek válaszai alapján. Ekkor csak a kérdezőknek kell tisztában lenni a kérdések értelmezésével. Nekik viszont alaposan fel kellett készülniük a kérdőívből, mert elég váratlan esetek is előfordultak a megkérdezés során, és ilyenkor nem a legszerencsésebb válasz a kérdezőtől, hogy "ezt én sem tudom".

Mindezek után bemutatjuk az egyes csoportokba sorolt kérdések közül az első hármat, és a felmérés előzetes eredményeiből is kiemelünk néhányat a jogi kari Acta tanulmányok terjedelmi lehetőségeit szem előtt tartva. A kérdőíven szereplő kérdések más betűtípussal szerepelnek a tanulmányban, mint a tanulmány szövegezése.

I. Lakókörnyezet

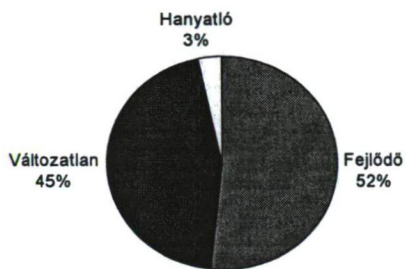
Ebben a kérdéscsoportban a lakóhely környezetéről tettünk fel kérdéseket. E bevezető kérdések jó része szubjektív jellegű.

A válaszok esetében kiemelünk a számítógépes feldolgozás adataiból. Ha három adatot közlünk sorrendben, azok értelemszerűen a három vizsgált városrészre vonatkoznak. *Az első adat Odessza, a második Makkosháza, a harmadiknak közölt adat pedig mindig Fodor-kertre vonatkozik* (az összeadások függőlegesen adják ki a 100%-ot ebben a csoportosításban). Az adatok részletes kiértékelésére a következő évben kerül majd sor.

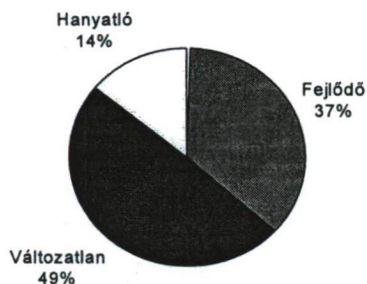
1. Véleménye szerint az ön városrésze melyik *típusba* sorolható?

fejlődő (21, 37, 52%)
stagnáló (64, 49, 45%)
hanyatló (15, 14, 3%)

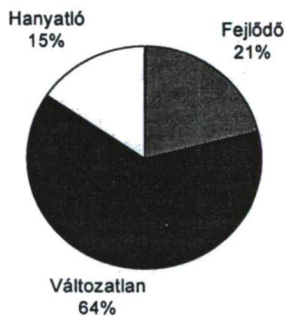
Fodor-kert

Makkosháza

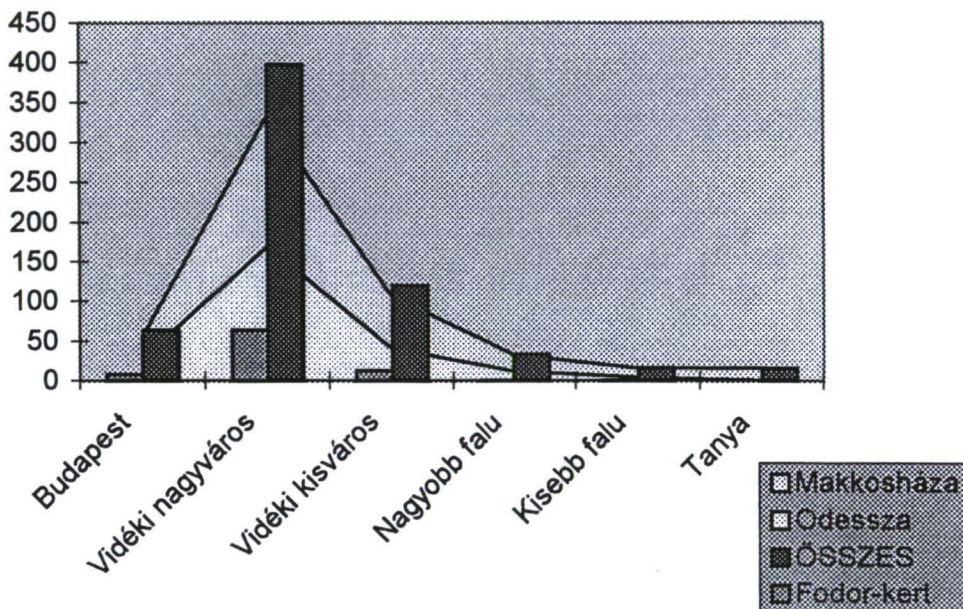
Odessza

2. Ön szerint hol *jobb* lakni?

Budapesten (11, 9, 9%)
 vidéki nagyvárosban (66, 54, 74%)
 vidéki kisvárosban (16, 22, 15%)
 nagyobb faluban (5, 7, 1%)
 kisebb faluban (2, 3, 1%)
 tanyán, távol a lakott településektől (0, 5, 0%)

Hol jobb lakni?

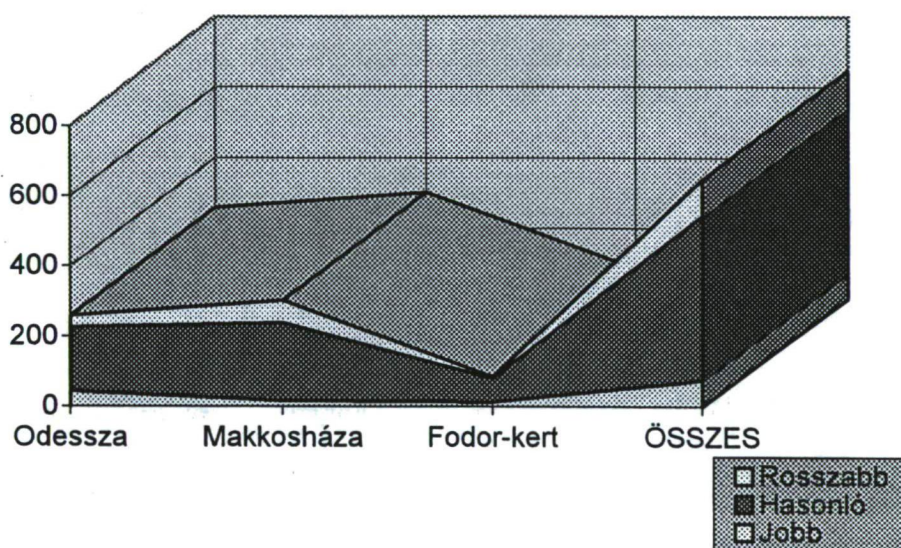
A próba-kérdőív azon kérdése, amelyik az ország többi településéhez viszonyítva hasonlítottatta volna össze az életszínvonalat, nem bizonyult elég szabatosnak. A legtöbb válasz az volt, hogy "hasonló", de ez is inkább valószínűleg csak azért, mert van jobb, és rosszabb része is az országnak. Ehelyett inkább azt kérdeztük meg a végső kérdőívben, hogy a lakóhely és a többi városrész között érezhető-e életszínvonalbeli különbség.

Megjegyzendő, hogy itt az "életszínvonal" kifejezést – mint az várható is volt –, szubjektíven értelmezték a kérdezettek.

3. Ebben a városrészben, ahol Ön lakik, véleménye szerint a város többi városrészéhez képest a lakosság *életszínvonala*:

jobb (17, 6, 15%)
 hasonló (70, 73, 77%)
 rosszabb (13, 21, 8%)

Életszínvonal

4. Milyen nagyságrendű szociális különbséget érez az Ön városrészének lakói között?

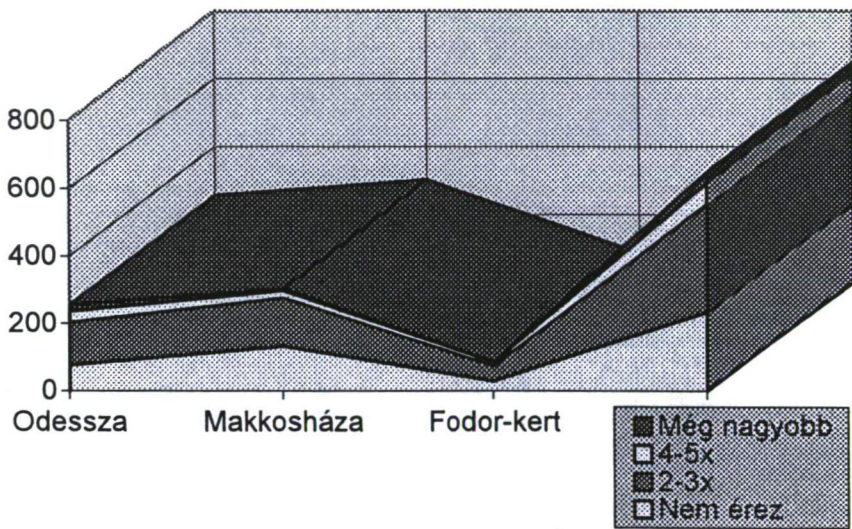
nem érez különbséget (29, 43, 32 %)

2-3-szorost (50, 48, 52 %)

4-5-szöröst (12, 7, 13 %)

még nagyobb (9, 2, 3 %)

Szociális különbség

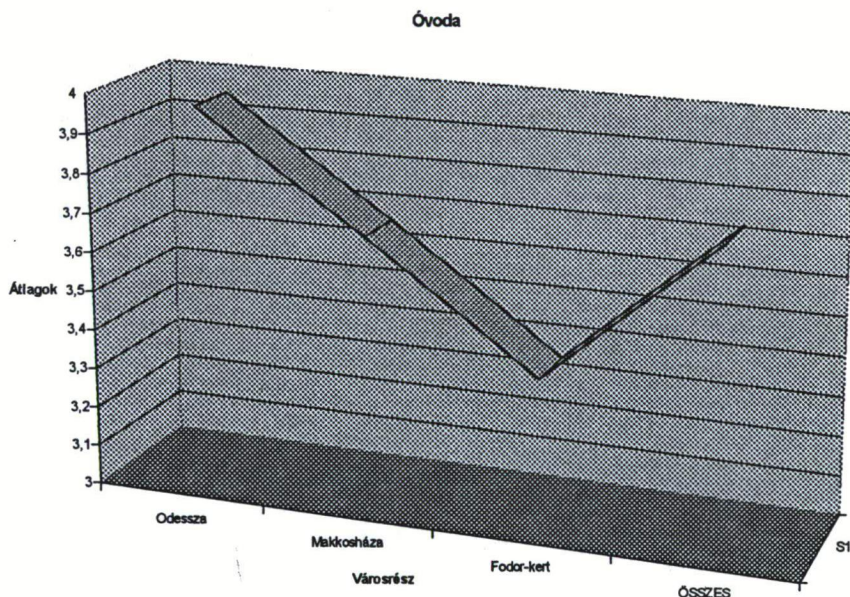

A lakókörnyezetben lévő intézményekről alkotott szubjektív véleményeket kérdezzük ezután:

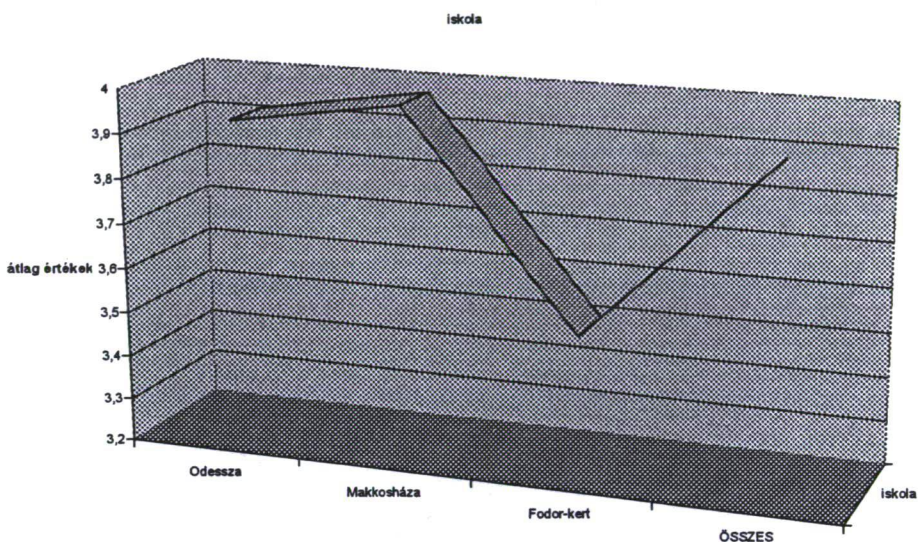
5. Milyennek ítéli meg lakókörnyezetének intézményekkel való ellátottságát?

Kérjük 1-től 5-ig osztályozzon, mint ahogyan az iskolában szokás: 5-ös a legjobb, 1-es a legrosszabb osztályzat.

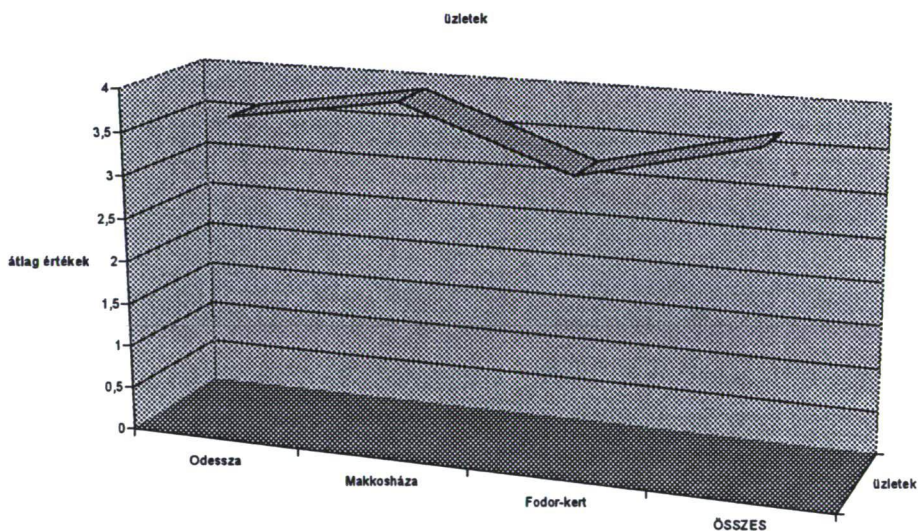
a) Óvoda: 31 %-kal a 4-es a leggyakoribb. Relatívan legtöbb 1-es, 2-es Fodor-kertben volt.

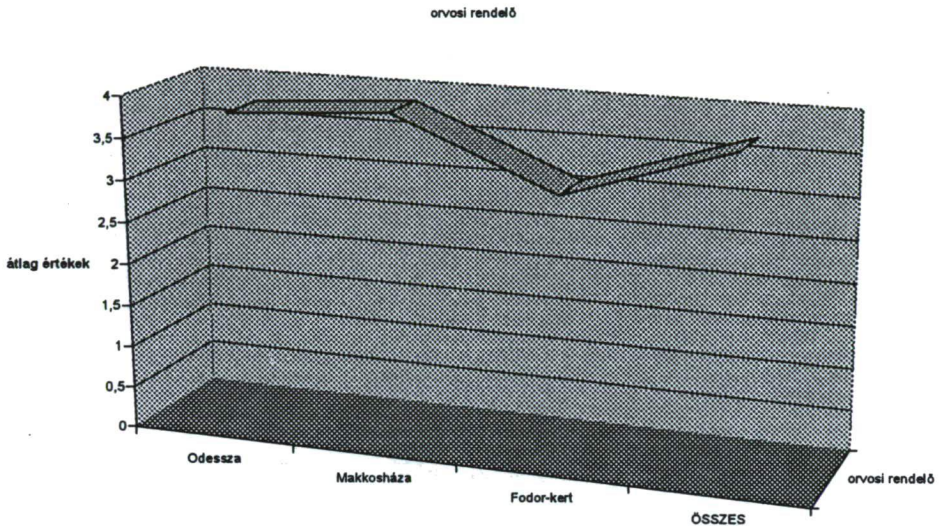
b) Iskola: 34 és 36 %-kal a két lakótelepen az 4-es a leggyakoribb, Fodor-kertben 37 %-kal a hármas.

c) Üzletek: Odesszában 28 %-kal a 4-es, Makkosházán 39 %-kal az 5-ös, Fodor-kertben 34 %-kal a 3-as a leggyakoribb előfordulás.

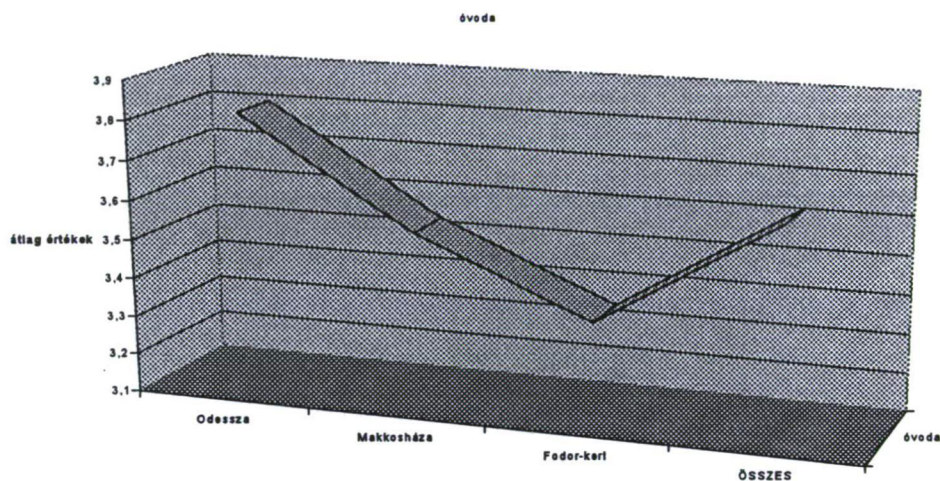

d) *Orvosi rendelő*: Odesszában 39 %-kal a 4-es, Makkosházán 38 %-kal az 5-ös, Fodor-kertben 36 %-kal a 3-as a leggyakoribb.

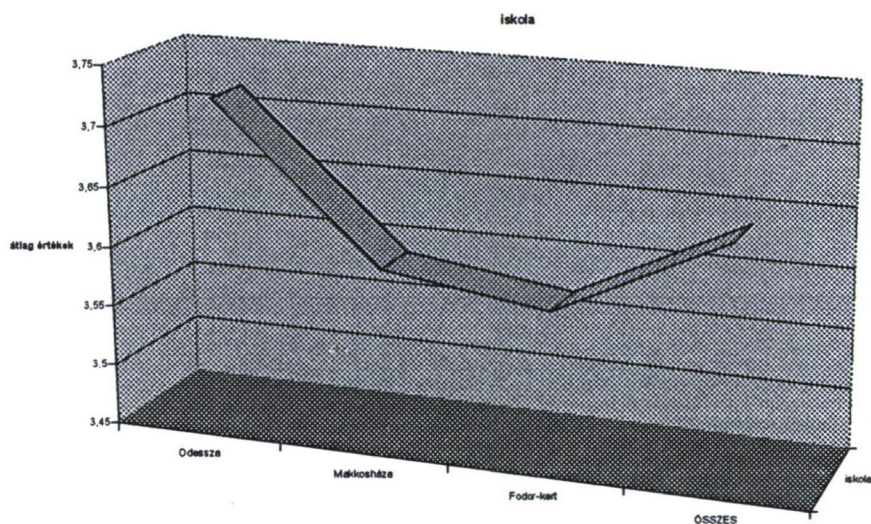

6. Milyennek ítéli meg ezen intézmények színvonalát?

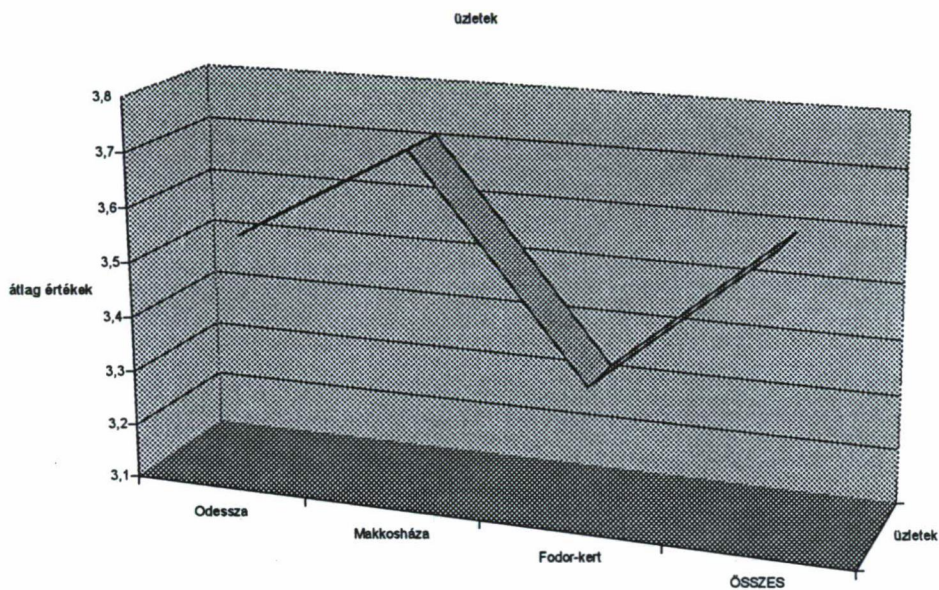
a) Óvoda: Odesszában 47 %-kal, Makkosházán 40 %-kal a 4-es, Fodor-kertben 47 %-kal a hármas a leggyakoribb.

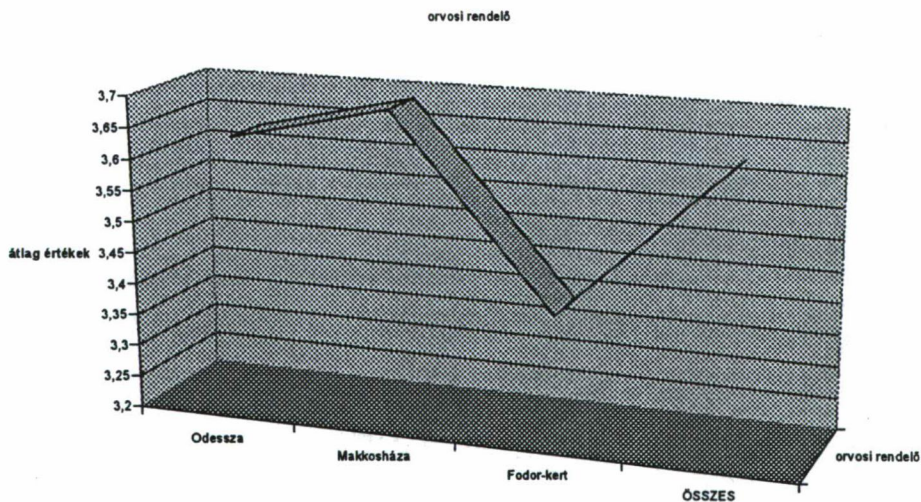
b) Iskola: Odesszában 44 %-kal, Makkosházán 39 %-kal a 4-es, Fodor-kertben 44 %-kal a hármas a leggyakoribb.

c) *Üzletek*: Odesszában 35 %-kal, Makkosházán 34 %-kal a 4-es, Fodor-kertben 43 %-kal a hármas a leggyakoribb.

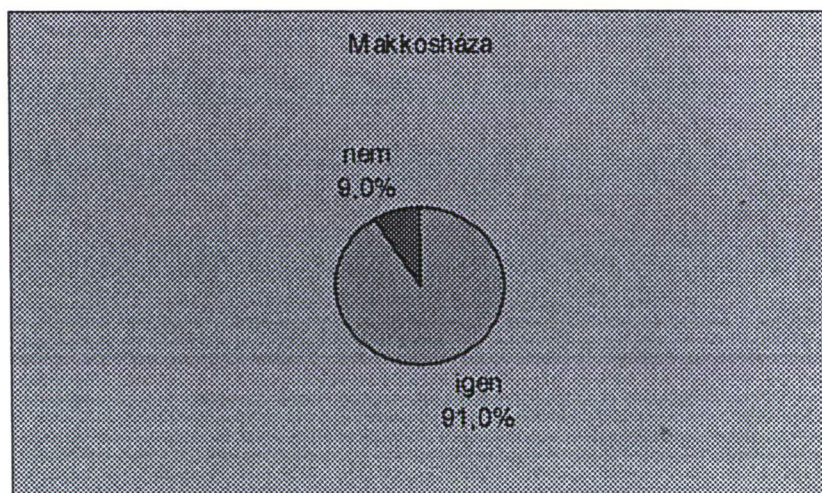
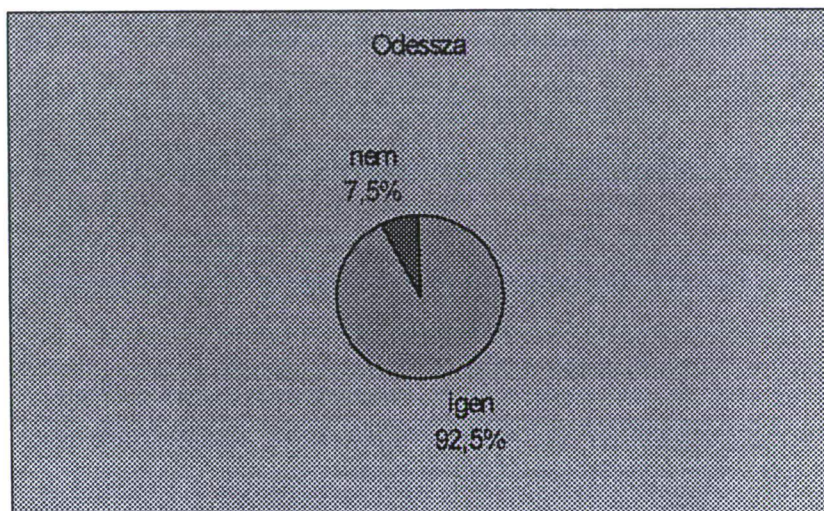
d) *Orvosi rendelő*: Odesszában 37–37 %-kal a 3–4-es a leggyakoribb, Makkosházán 33 %-kal a 4-es, Fodor-kertben 51 %-kal a 3-as.

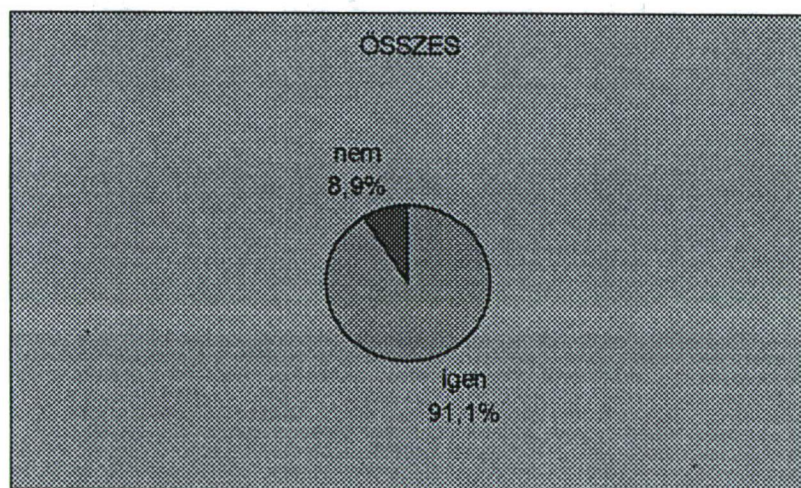
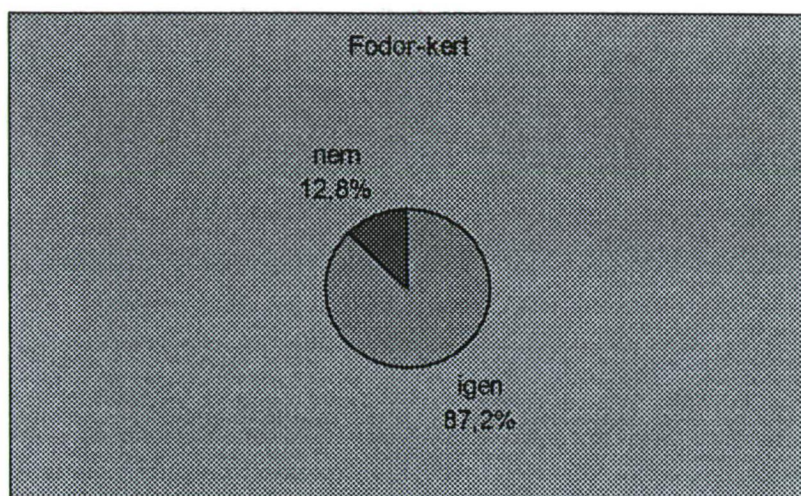

7. Szükségesnek érzi-e, hogy fenntartsák a már meglévő szociális lakásokat?

igen (93, 91, 87%)

nem (7, 9, 13%).

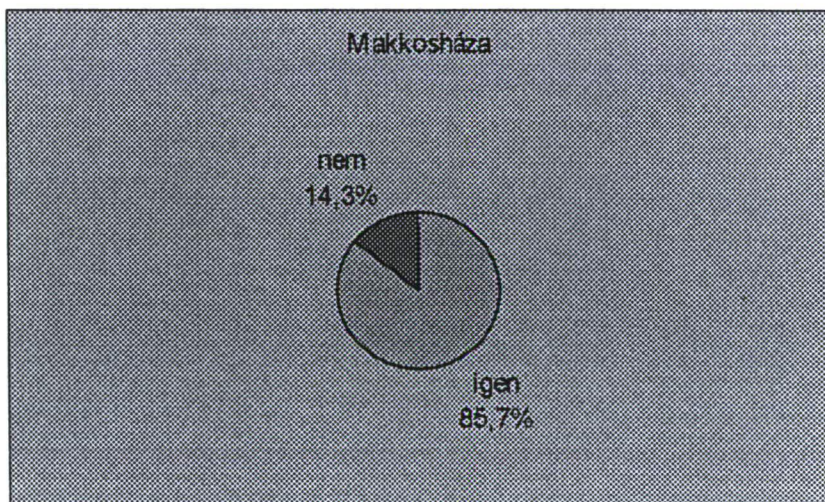
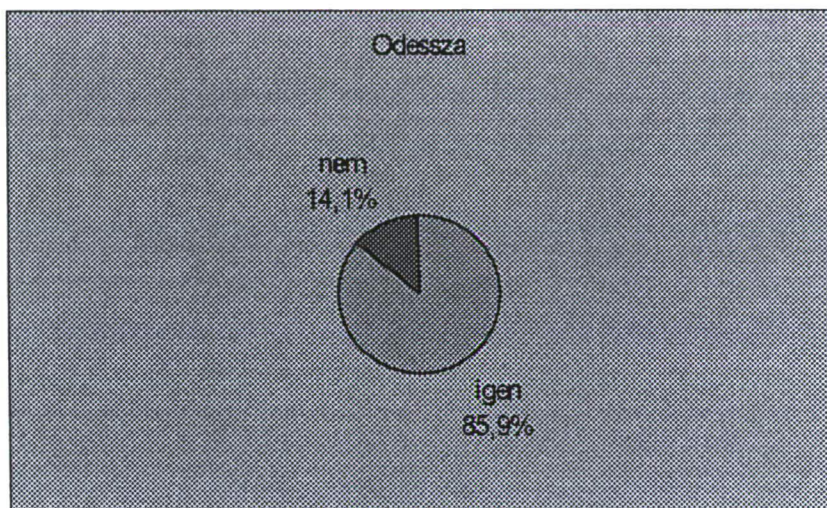

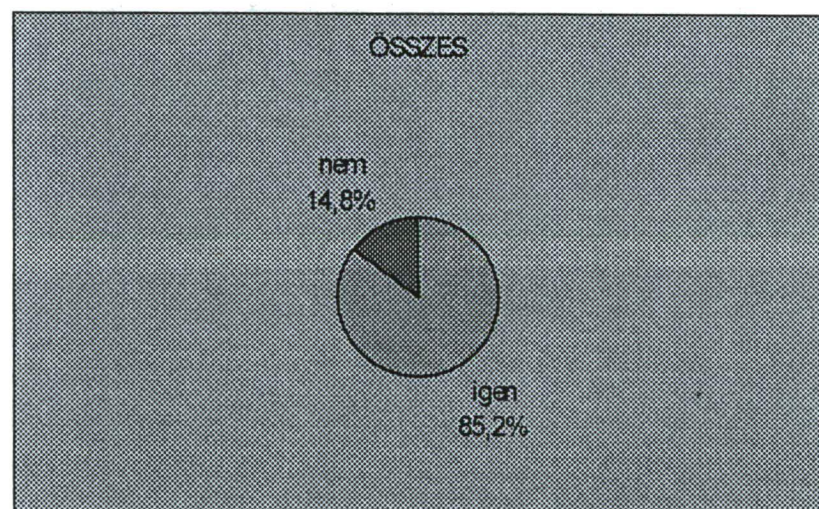
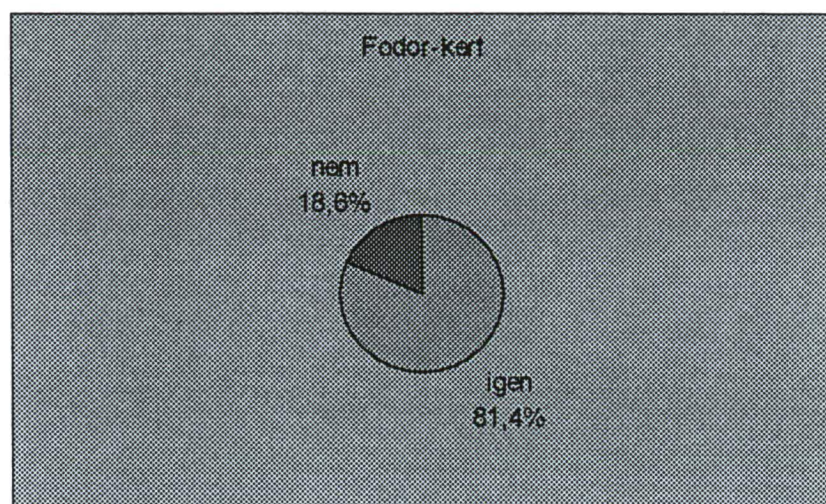

8. Szükségesnek érzi, hogy újra építsenek szociális lakásokat?

igen (86, 86, 81%)

nem (14, 14, 19%)

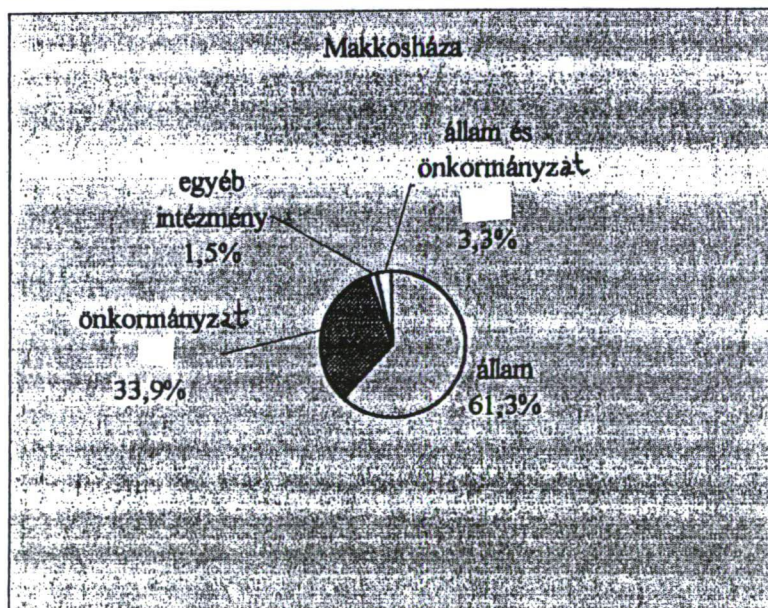
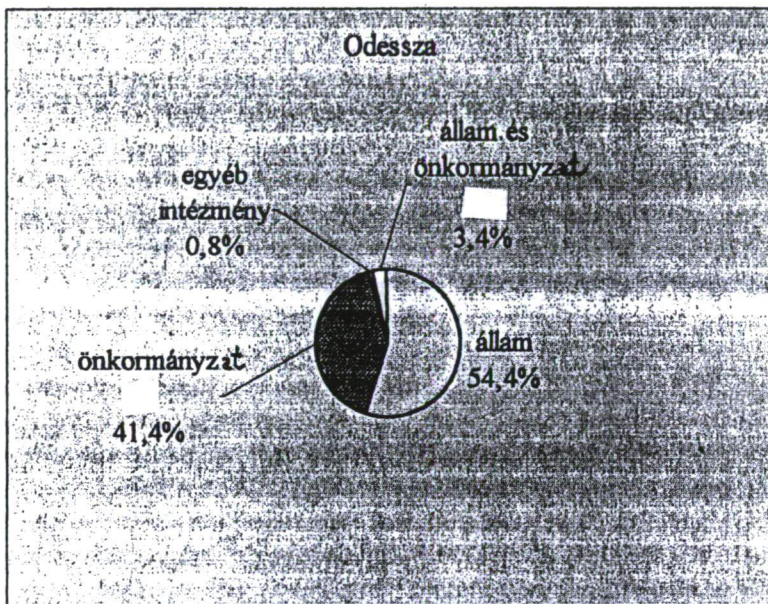
9. Ha igen, kinek lenne a feladata?

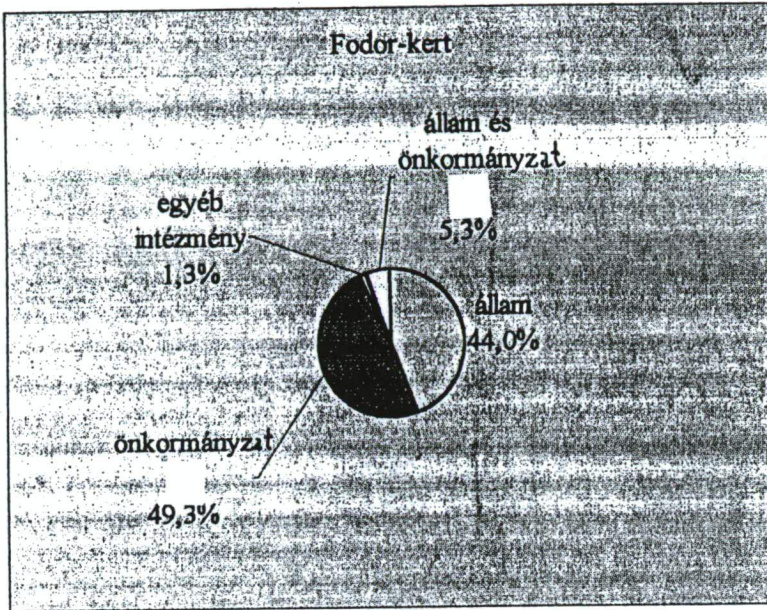
állam (kormány): 54, 61 44 %

önkormányzat: 41 34, 49 %

állam és önkormányzat együtt: 4, 3, 5 %

egyéb: 1, 2, 2 %

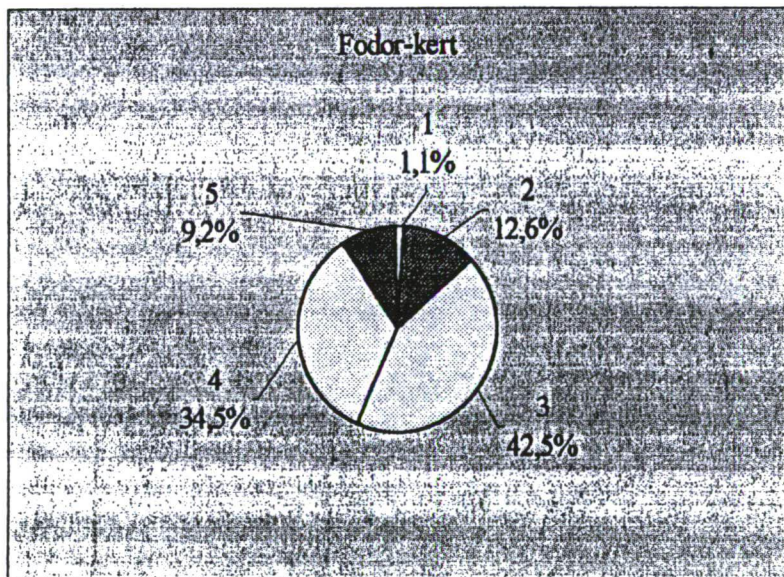
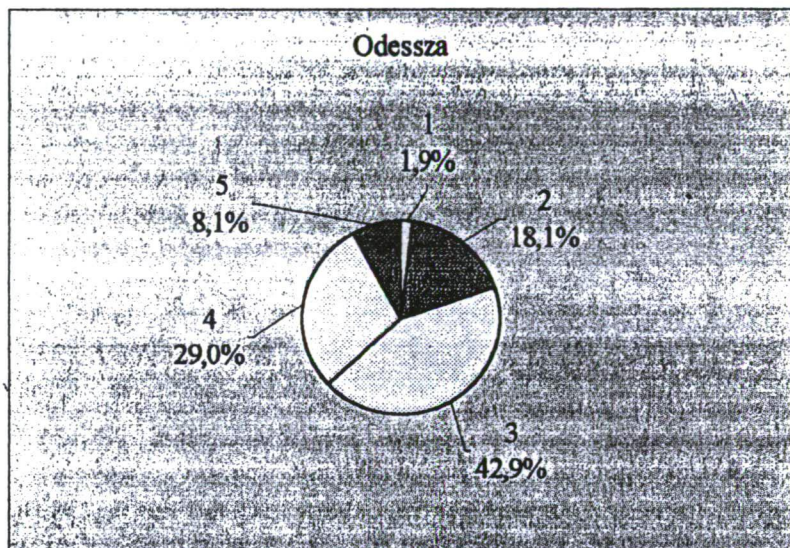

A próba-kérdőíven kérdést tettünk fel a szegedi lakásprivatizációról is Több, mint a fele válaszadó nem választott, vagy azt mondta, hogy nem tudja. Emiatt ezt a kérdést a vég-ső kérdőíven nem szerepeltettük.

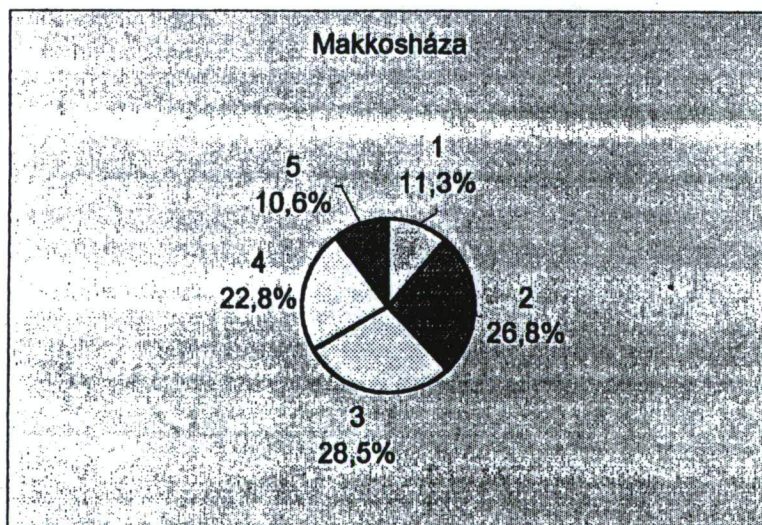
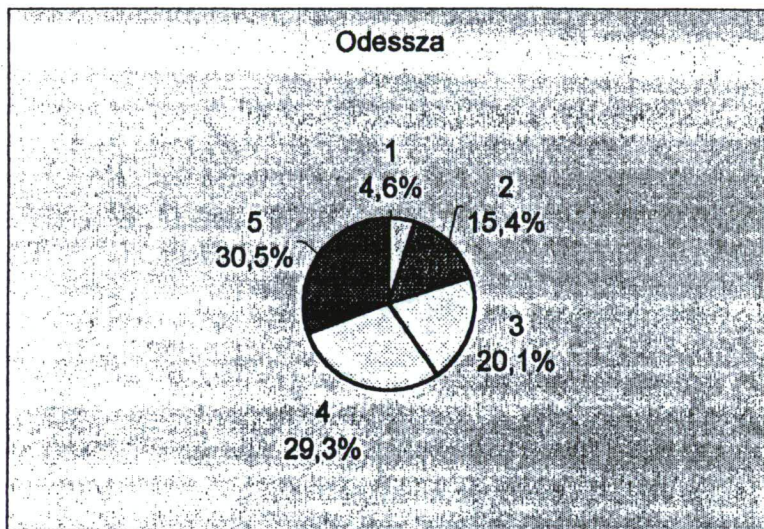
10. Humanizáltak érzi-e épületük környezetét?

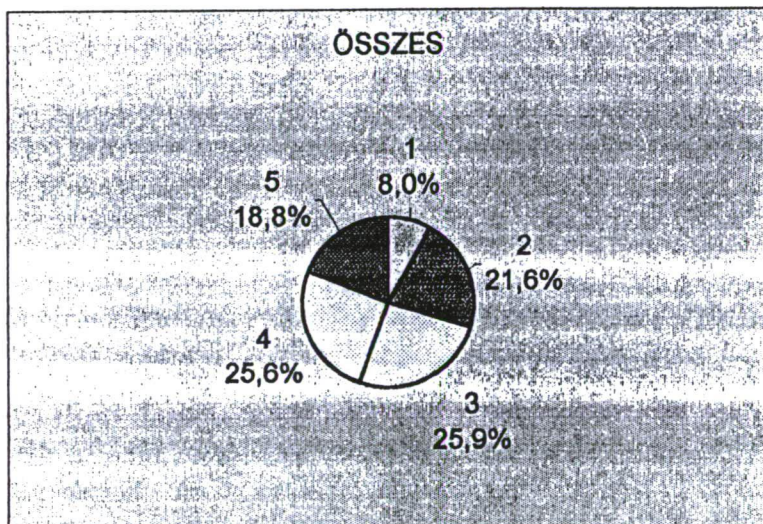
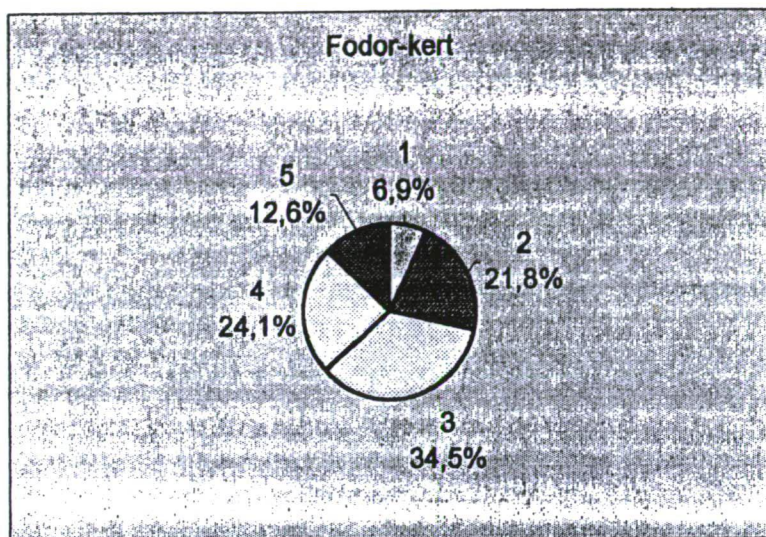
Odesszában 43 %-kal, Makkosházán 49 %-kal, Fodor-kertben 42 %-kal a 3-as a leggyakoribb.

11. Elegendőnek ítéli-e környezetükben a zöldövezetet?

Odesszában 30 %-kal az 5-ös, Makkosházán 28 %-kal és Fodor-kertben 35 %-kal a 3-as a leggyakoribb.

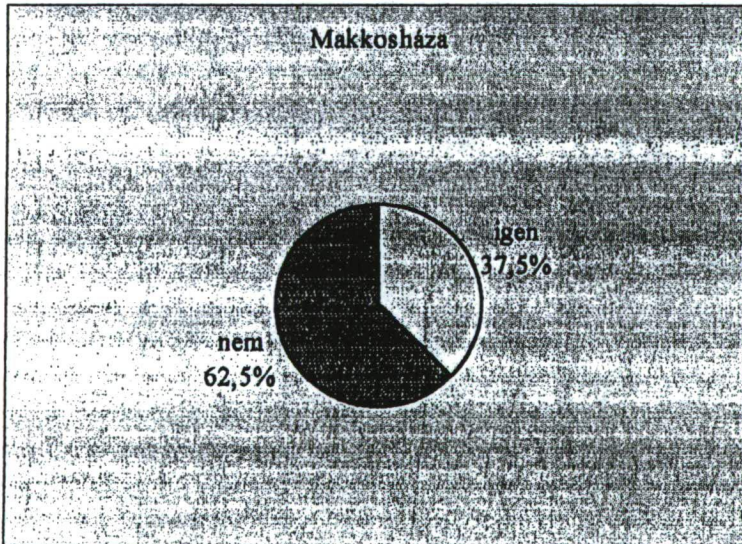
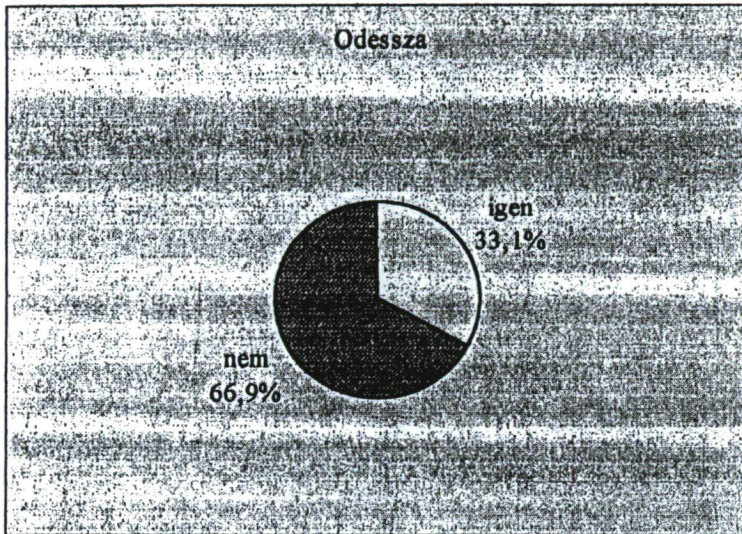

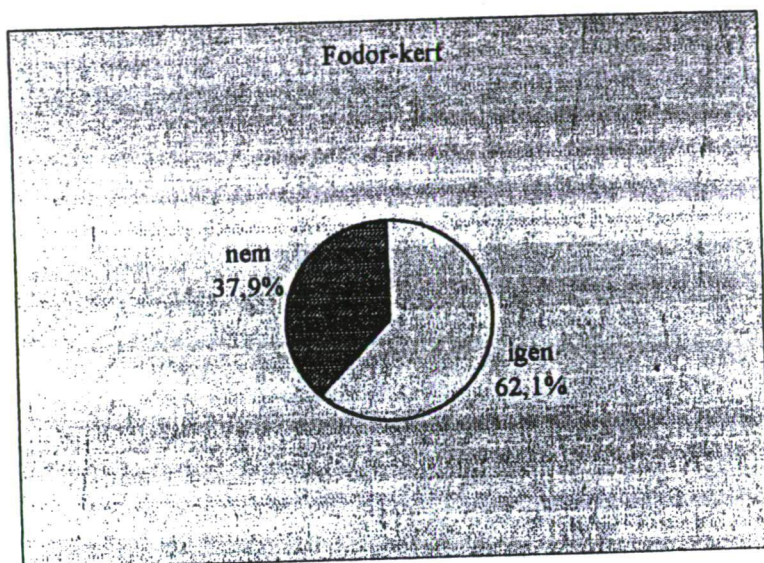

12. Lakókörnyezetében szokott-e virágot vagy fát ültetni, gondozni?

igen (33, 37, 62 %)

nem (67, 63, 38 %)

II. Lakás

Ebben a kérdéscsoportban a megkérdezettek lakásáról kértünk információt. A kérdések között objektív és szubjektív jellegűek is egyaránt előfordulnak.

A 13-as, 14-es kérdésre, hogy hogyan érzik magukat a megkérdezettek jelenlegi lakásukban, olyan sokféle válasz érkezett, hogy nem tudtuk azokat jól meghatározott csoportokba sorolni. Talán a szöveges válaszok kiértékelésekor a kategóriákba sorolást esetleg utólagosan meg tudjuk majd tenni.

A következő kérdések nem okoztak semmilyen problémát a megkérdezettek körében próbafelvételkor. Annyi módosítást eszközöltünk csak, hogy az „ötszintesnél alacsonyabb tömblakás” kategóriát pontosítottuk, illetve felvettük a „kert nélküli családi ház”-at a teljesség kedvéért.

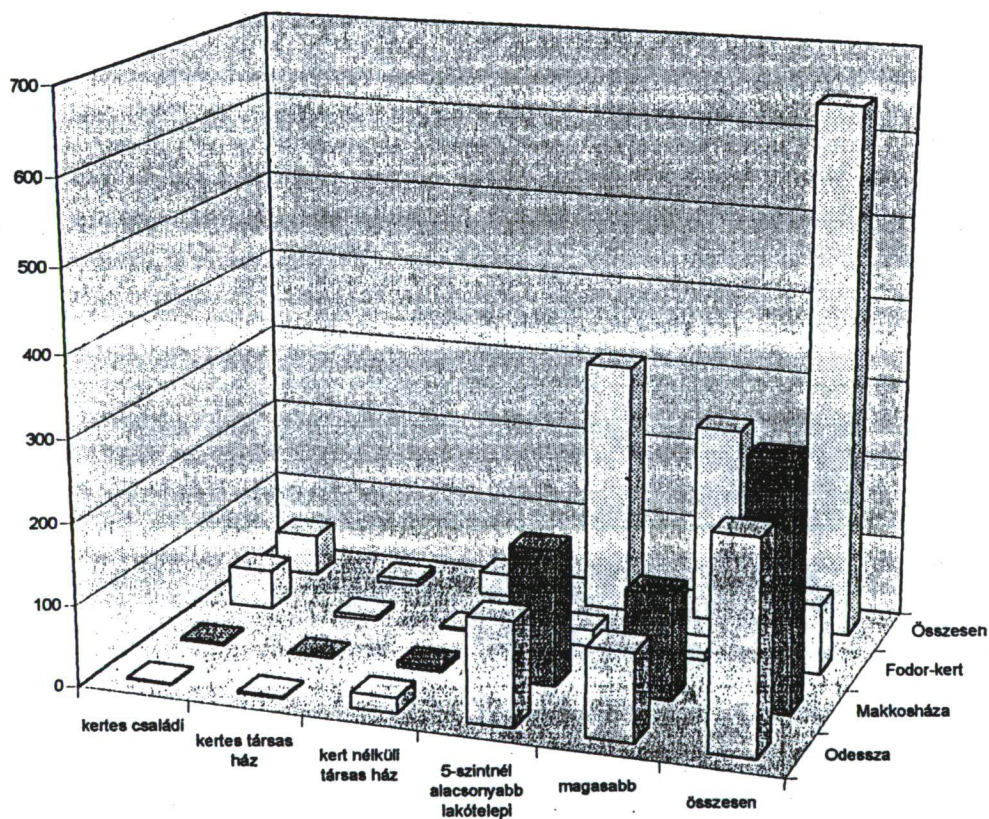
15. Milyen *jellegű* lakásban lakik?

kertes családi: 0, 1, 57 %

kertes társasház: 1, 0, 6 %

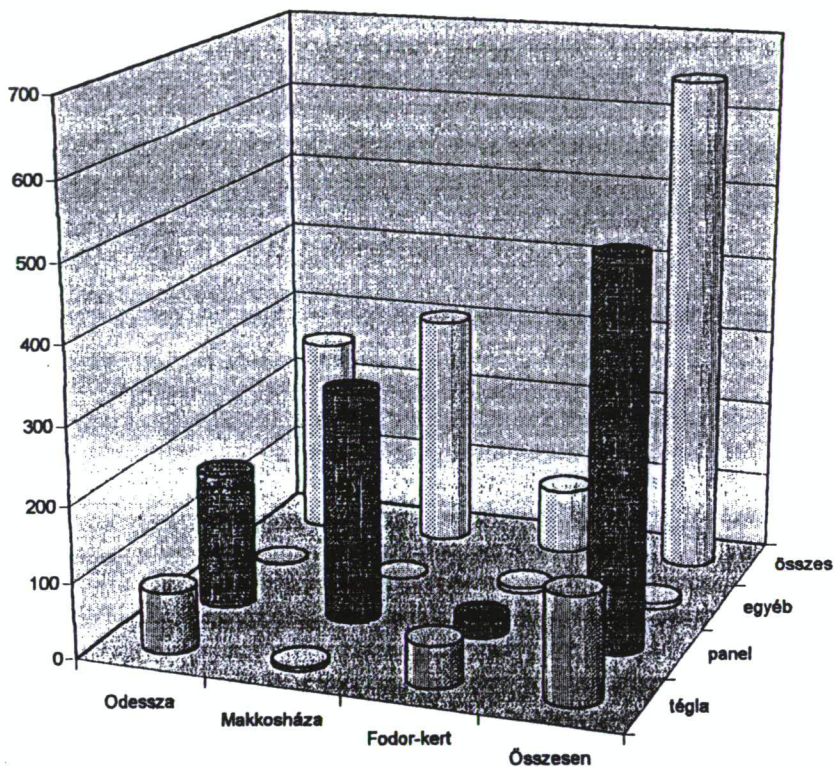
kert nélküli társasház, lakás. 7, 2, 3 %

ötszintes vagy ennél alacsonyabb tömblakás: 50, 55, 24 %

16. Az épület alapanyaga:

tégla: 31, 2, 64 %
 panel: 69, 98, 28 %
 egyéb: 0, 0, 8 %

17. Ha lakótelepi lakásban lakik,

van-e bezártság-érzése?
 igen. 34, 36, 26 %
 nem: 66, 64, 74 %

hiányzik-e a kert?
 igen: 72, 74, 63 %
 nem: 28, 26, 37 %

Az eredeti kérdőíven a lakás objektív adataira is tettünk fel kérdést. A lakás komfortfokozatára vonatkozó kérdést azonban nem lett érdemes feltennünk, mert minden lakótelepi lakás összkomfortos. A komfortfokozat megkérdezésének esetleg a kertváros vizsgálata esetén lett volna értelme, de a jelen felmérésben a kertvárost csak mint kontroll-csoportot vizsgáltuk. Hasonló okok miatt fölösleges lett megkérdezni a szintek számát, és a telek nagyságát is. Ezek helyett a próbafelvételt végzők inkább azt javasolták megkérdezni, hogy elégedettek-e a megkérdezettek lakásuk beosztásával.

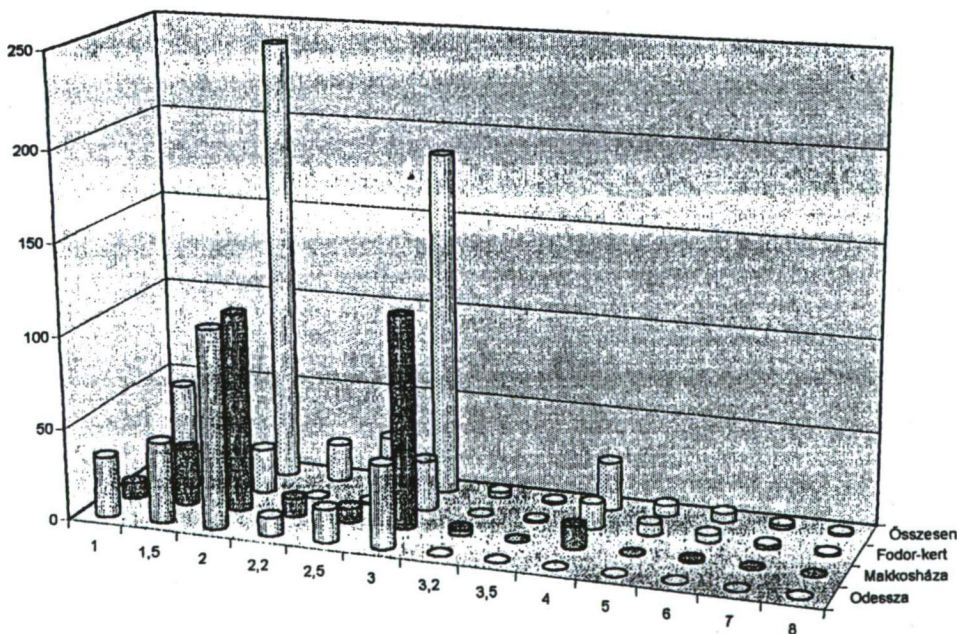
18. A lakás adatai:

a) hány négyzetméteres a lakásuk/házuk?

A felvettelt követően adataink 28–280 négyzetméter között fordulnak elő, a feldolgozó program szerint méterenként változva. Kiértékelésére a későbbiekben kerül majd sor.

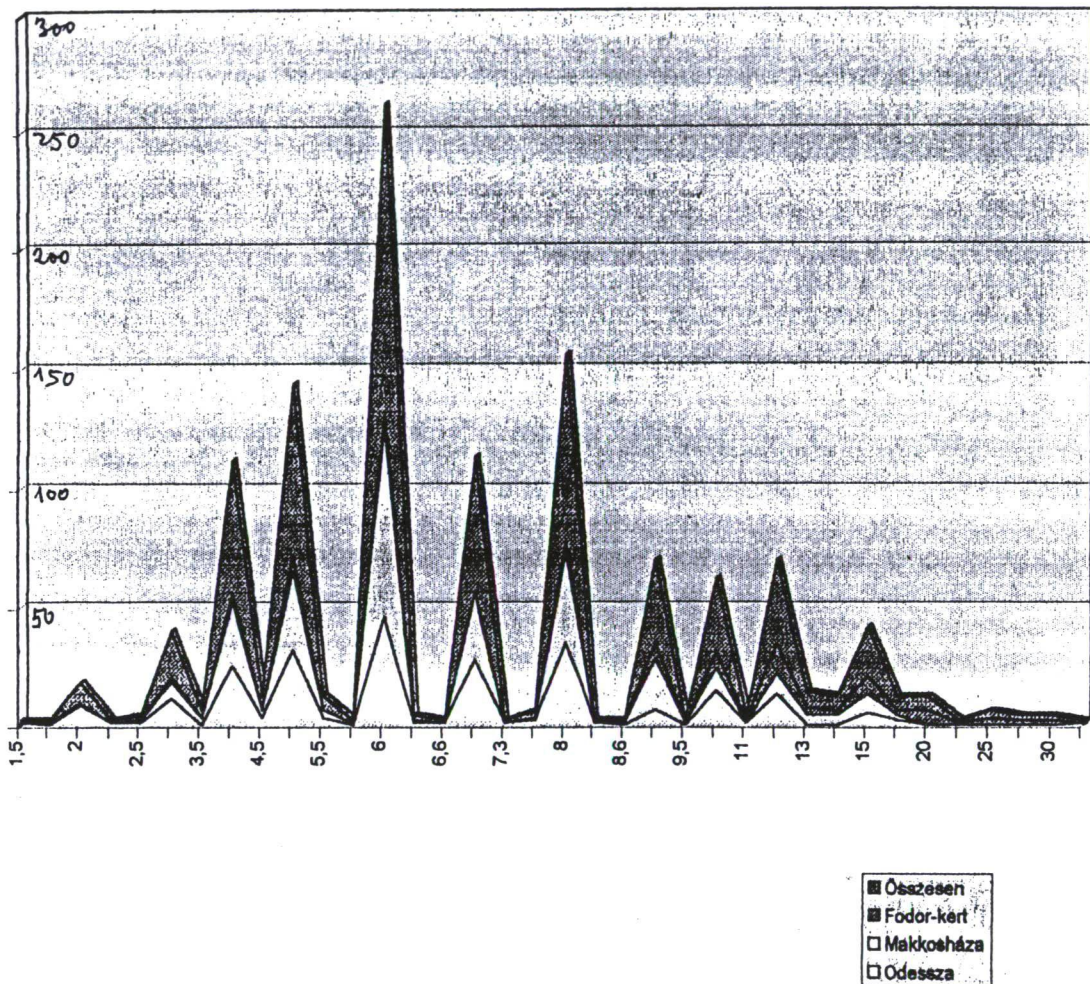
b) hány szobájuk van?

A három telepen összességében 37,4 %-kal a két szobás, külön-külön pedig Odesszában 42 %-kal az előbb említett típus, Makkosházán 39 %-kal, Fodor-kertben 31 %-kal a három szobás lakások a leggyakoribbak. Természetesen a nagy szobaszámú épületek a Fodor-keretben fordulnak elő nagyobb gyakorisággal.

c) hány négyzetméteres a konyha?

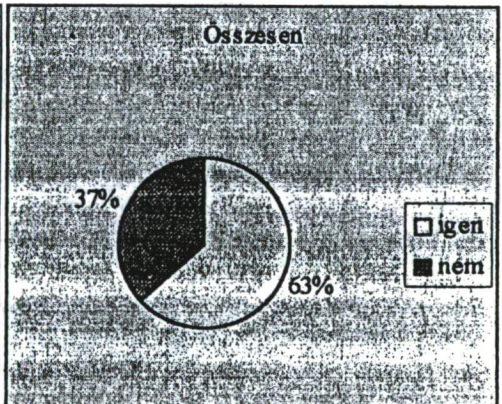
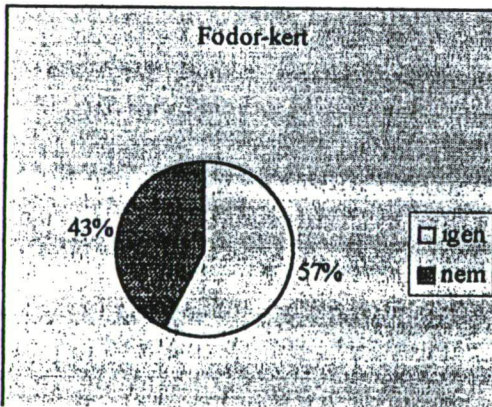
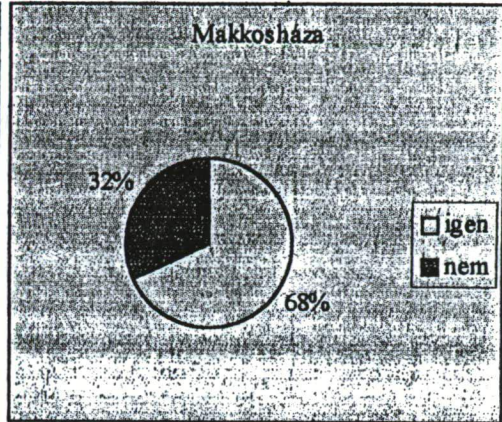
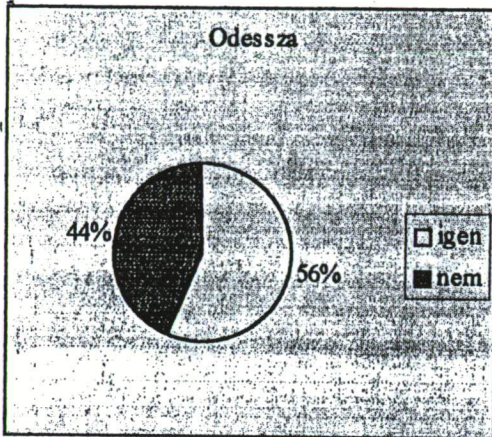
Odesszában és Makkosházán a 6 négyzetméter a leggyakoribb (19, 27 %),
Fodor-kertben a 12 négyzetméter (16 %)

d) van-e erkélyük?

63 % igen (56, 68, 57 %)

37 % nem (44, 32, 43 %)

19. Mennyire elégedett a lakásuk beosztásával?

Odesszában (35 %) és Fodor-kertben (35 %) s 4-esre értékelt elégedettség a leggyakoribb, Makkosházán a 3-asra értékelt.

20. Használják-e a konyhájukat közös családi étkezéshez?

igen: (60, 69, 73 %)

nem: (40, 310, 27 %)

21. Van-e mindenkinek önálló szobája?

igen: (855, 62, 75 %)

nem: (45, 38, 25 %)

22. A gyerekeknek van-e önálló szobája?

a) nem lakik gyermek a lakásban (53, 35, 31 %)

b) egy gyermek lakik itt és nincs önálló szobája (6, 3, 0 %)

c) egy gyermek lakik itt és van önálló szobája (18, 30, 28 %)

d) több gyermek lakik itt és nincs önálló szobájuk (5, 1, 2 %)

e) több gyerek van és közös szobájuk van (13, 18, 15 %)

f) több gyerek van és külön-külön szobájuk van (5, 13, 24 %)

23. Használják-e munkahely gyanánt a lakást?

igen (15, 14, 14 %)

nem (85, 86, 86 %)

24. Véleménye szerint az önök lakása milyen mértékben megfelelő?

a) családi életre: Odesszában és Makkosházán a 3-as osztályzat a leggyakoribb (35, 44 %), Fodor-kertben a 4-es (36 %) és az 5-ös (33 %)

b) gyermeknevelésre: Odesszában és Makkosházán a 3-as (35, 40 %), Fodor-kertben a 4-es (36 %) és az 5-ös (30 %) a leggyakoribb osztályzat

A próbafelvételkor a 19 lakótelepi válaszból 8 azt mondta, hogy nem alkalmas a konyhája családi étkezésre! A legtöbben azt mondták, hogy sajnos, ezen nem tudnak változtatni. Arra a kérdésre, hogy milyen módon próbálnak ezen segíteni, kevés értékelhető válasz született, így a végleges kérdőívben ezt a kérdést nem szerepeltettük. A próbaívben megfogalmazott kérdés a következő volt:

Ha nem alkalmas, ezen kívánnak-e változtatni?

nem szeretnénk változtatni, mert már hozzászoktunk

szeretnénk változtatni, de nem áll módunkban

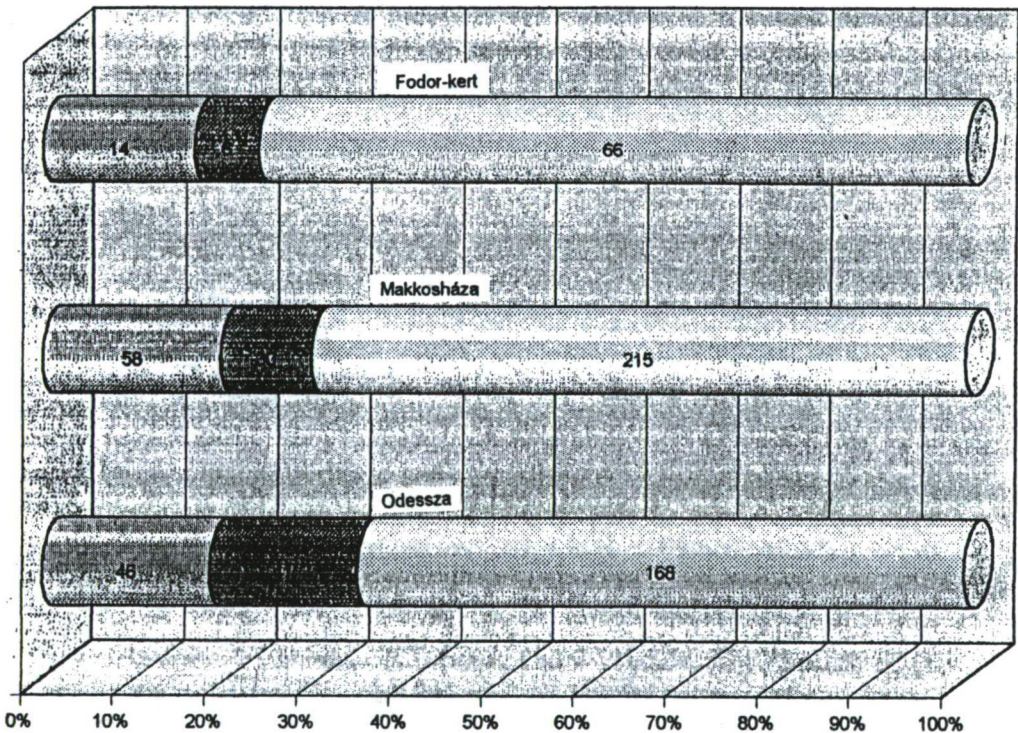
igen, szeretnénk változtatni, mégpedig az alábbi módon

III. Lakáshoz jutás

Ebben a kérdéscsoportban azt vizsgáltuk, hogyan szerezték jelenlegi lakásukat, honnan költöztek, mi motiválta az ideköltözést, terveznek-e újabb költözést.

25. Az elmúlt 10 évben változott-e lakáshelyzete?

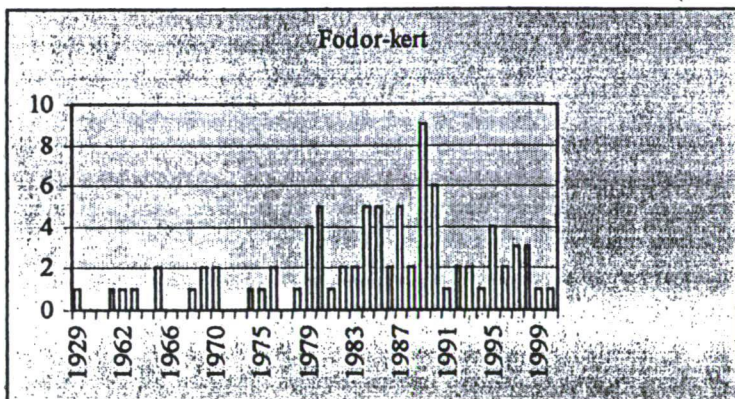
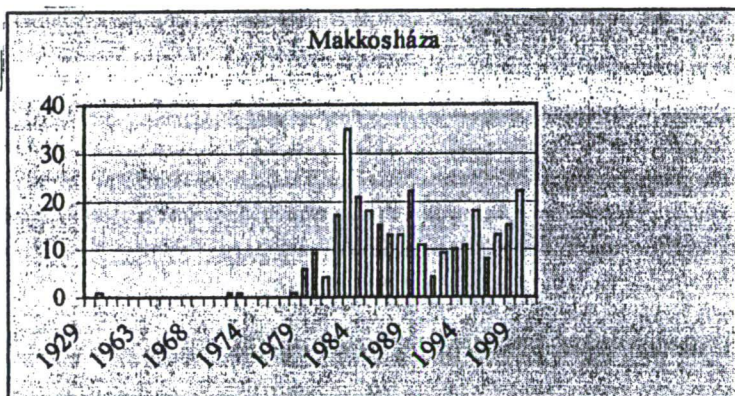
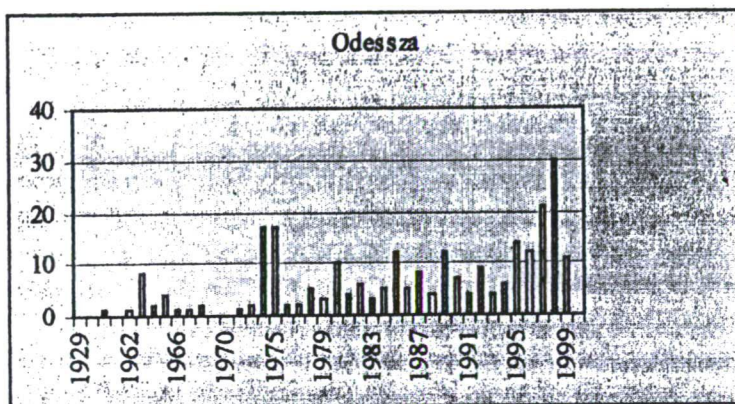
- a) javult (18,19, 16 %)
- b) romlott (16, 10, 7 %)
- c) nem változott (66, 71, 77 %)

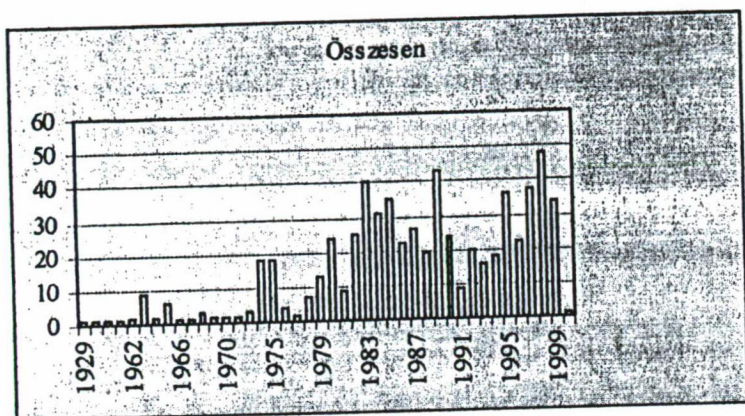

☐ javult
☐ romlott
☐ nem változott

26. Mióta élnek jelenlegi lakásukban?

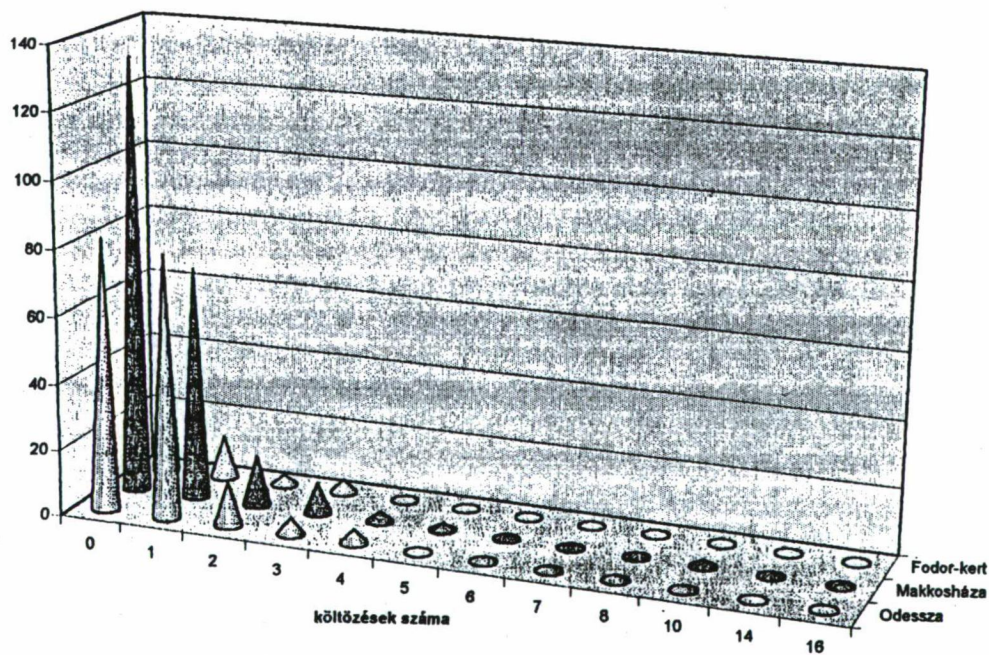
(Válaszok az 1929 és 2000 közötti évekre érkeztek)

27. Hányszor költöztek 1990 óta?

(A költözések zöme 1–4 közötti, elvétve ennél több költözés is előfordult)

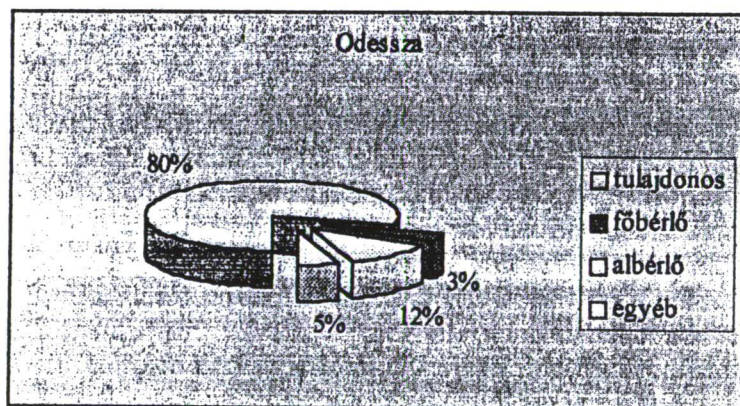
[28. A költözések okaira kérdeztünk. A válaszok szövegesek, feldolgozásuk folyamatban van.]

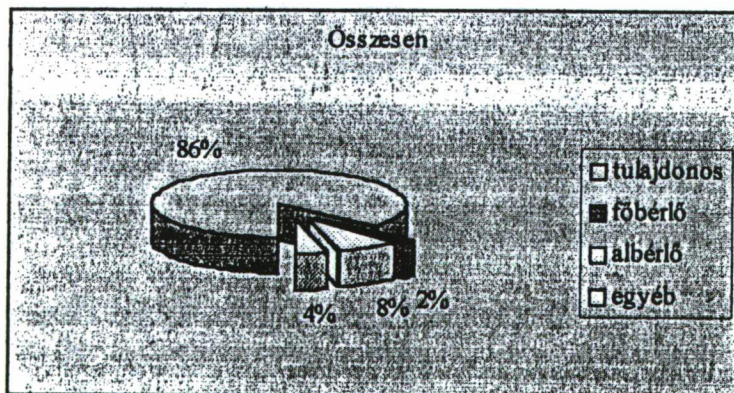
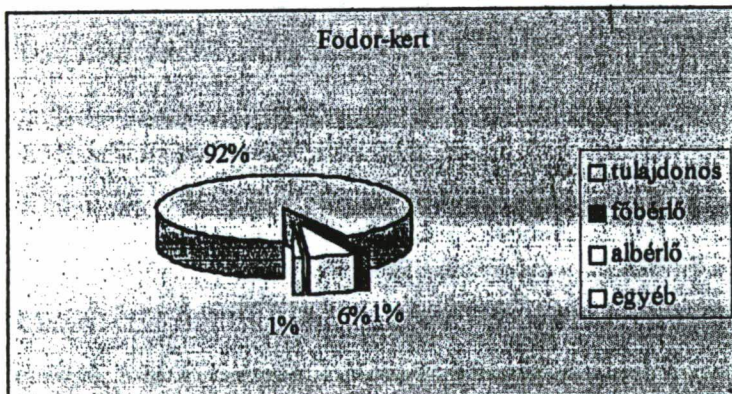
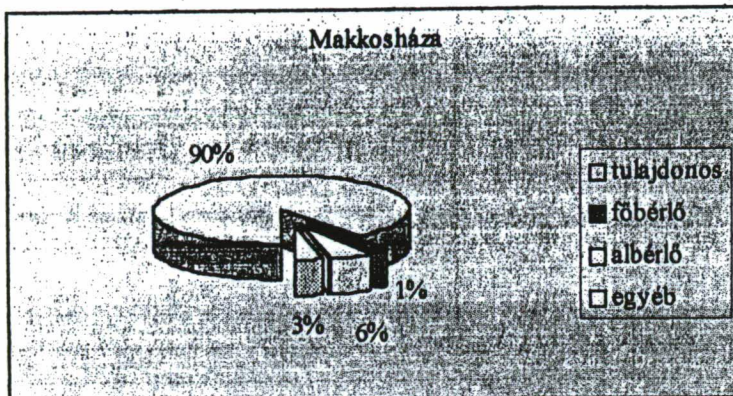
29. Milyen jogcímen lakják a lakást?

tulajdonos
bérlet
egyéb, mégpedig

Kicsit meglepő volt, hogy minden válaszadó tulajdonosként lakik a lakásban, hiszen köztudottan sokan laknak albérletben. Ugyanakkor előfordult, hogy egy tetszőlegesen kiválasztott házban 60 lakásból 10-ben albérletlők laktak. Igaz, hogy a próbakérdőívek kitöltése leginkább napközben történt, amikor a jobbára egyetemista albérletlők nincsenek otthon. De a teljes adatfelvétel előre meghatározott lakcímek szerint történt, ezért várhatóan a tulajdonosok/bérletlők aránya a teljes felmérés után a valóságos arányt meg tudja közelíteni. Az egyéb jogcímű tulajdonosok különböző módozataira szövegesen rákérdeztünk, a válaszok nem túl változatosak. Egyrészt félreértéseket jeleznek (pl. szüleimmel lakom, családtag vagyok), a használható változatok: szíveségi használat, haszonélvezet, szolgálati lakás...

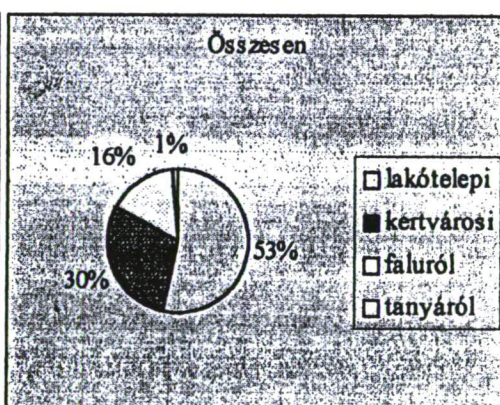
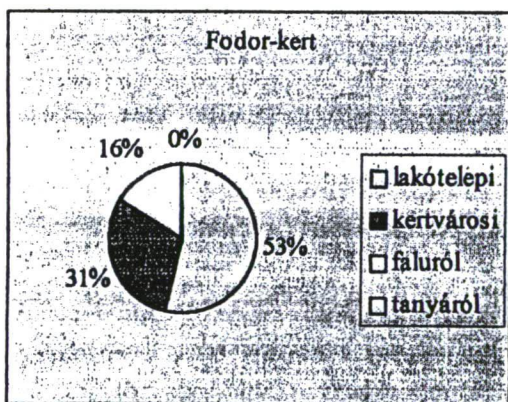
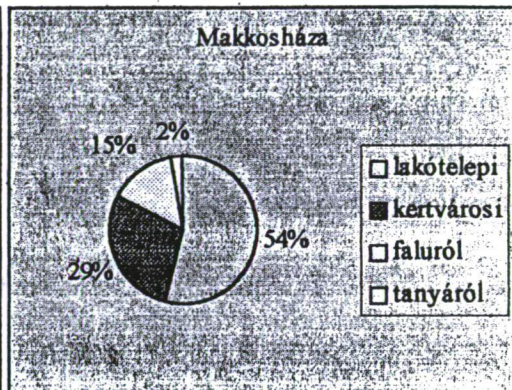
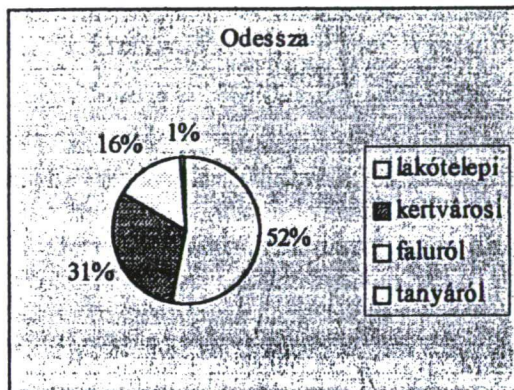
Arra a kérdésre a lehetséges válaszokat, hogy honnan költöztek jelenlegi lakhelyükre, a próbakérdőívek alapján kiegészítettük újabb lehetőségekkel. Eléggé közismert tény, hogy a szomszédos országokból az utóbbi 10 évben sokan átköltöztek. A próbafelvételkor véletlenül kiválasztott házra utalhatunk: a 60 lakásból 5-ben Vajdaságból áttelepült fiatal családok laktak. Kérdés lehet, hogy ez kimutatható befolyással van-e Szeged demográfiájára. Ezért tartjuk célszerűnek, hogy erre a tényre is rákérdezzünk a végleges kérdőívben.

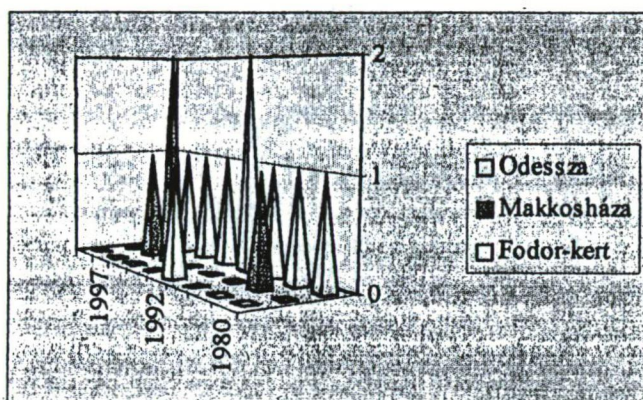
30. Milyen környezetből költöztek jelenlegi lakhelyükre?

lakótelepi jellegűből
kertvárosi jellegűből
faluról
tanyáról

31. Ha külföldről költözött ide, akkor mikor?

Legtöbben (62 %) Odesszába települtek külföldről, Makkosházára (31 %), Fodor-kertbe alig. A beköltözések külföldről 1980-tól fordulnak elő a vizsgált városrészekben, legmagasabb arányban (23 %) 1993-ban települtek át.

Ezután a lakás szerzésének pénzügyi vonatkozásairól kérdeztünk. A vagyoni helyzetre is vonatkozó kérdés megválaszolásától néhányan a próbafelvételkor elzárkóztak, de azért ez nem volt olyan mértékű, hogy javasoltuk volna levenni a kérdőívről.

32. Igénybe vett-e lakáshoz jutásukhoz *kedvezményeket, hiteleket, támogatásokat*, és azok hányad részét jelentették a vételárnak/költségeknek?

a) *szociálpolitikai kedvezmények* (előfordulások száma: 83)

Odesszában az előfordulások 27 %-a található, Makkosházán 53 %-a, Fodor-kertben pedig 20 % részesült e kedvezményben; a vételár 10 %-át jelentette a legtöbb esetben (22 %).

b) *kedvezményes hitelek* (előfordulások száma a várakozásokkal ellentétben: 74 %)

Odesszában az előfordulások 39 %-a, Makkosházán 38 %-a, Fodor-kertben pedig 23 %-a vett föl kedvezményes hiteleket, ami a vételár 30 %-át jelentette a legtöbb esetben.

c) *munkahelyi támogatás* (előfordulások száma: 63)

Odesszában az előfordulások 37 %-a, Makkosházán 52 %-a, Fodor-kertben pedig 11 %-a részesült munkahelyi hitelekben, ami a vételár 10 %-át jelentette a legtöbb esetben.

d) piaci kamatozású *banki hitelek* (előfordulások száma: 39)

Legtöbbsen (az előfordulások 70 %-a) Makkosházán vették igénybe. Esetünkben a vételár 20 és 40 %-a fordult elő a legnagyobb gyakorisággal.

e) *magánkölcsonők* (előfordulások száma: 10)

Mindhárom városrészben előfordult, szinte egyformán, a vételár 20 %-át vallották magánkölcsonból származónak, akik ehhez fordultak.

f) *önkormányzati támogatások* (előfordulások száma: 28, kiegészítetten a három városrészben)

A vételár 10 %-át ítélték legtöbbsen e formából (32 %), akik részesültek ebből a támogatási formából.

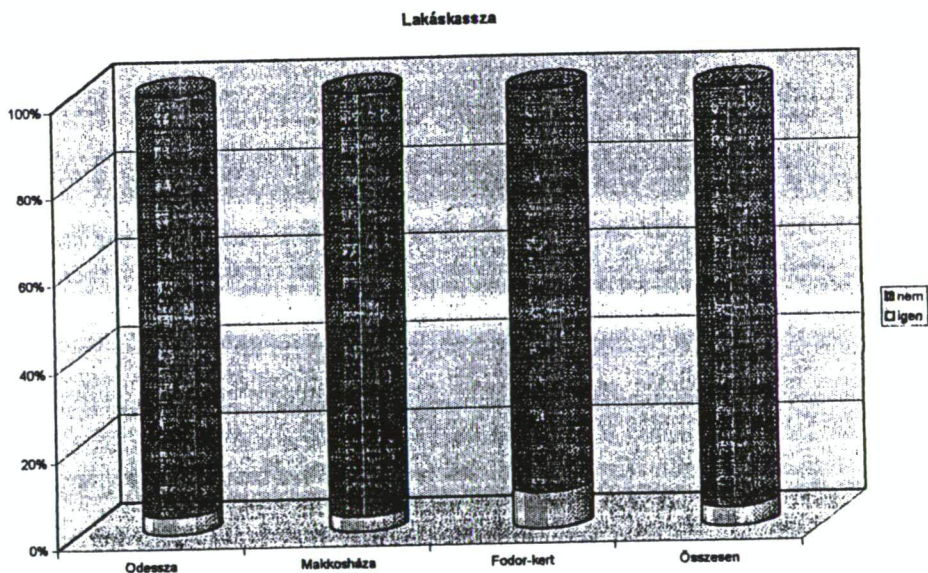
g) *család, rokonok anyagi támogatása* (előfordulások száma itt lett a legnagyobb: 160)

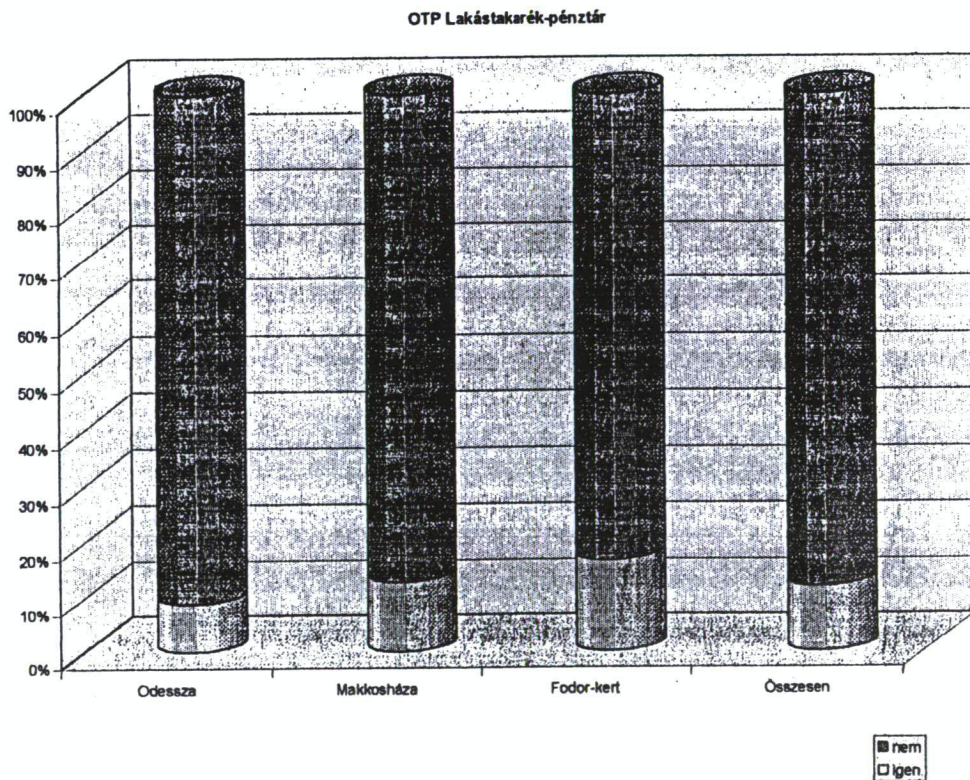
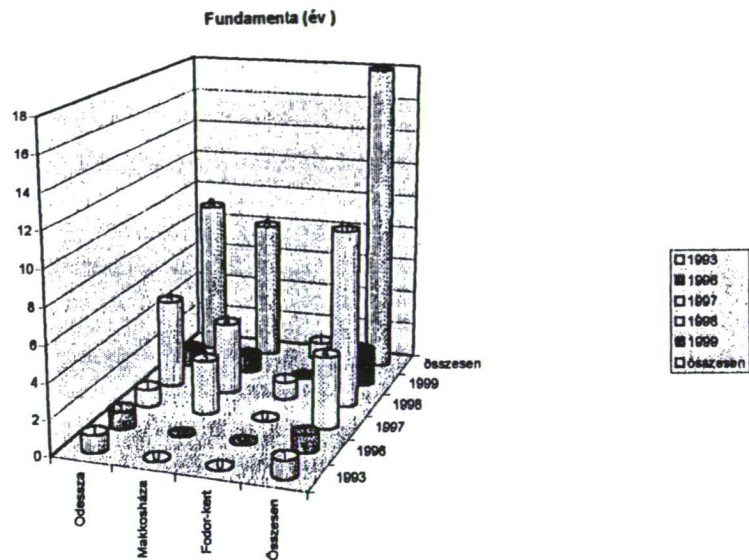
Odesszában 38, Makkosházán 48, Fodor-kertben 14 %. A vételárból a leggyakoribb a 20 %-os részesedés (18 %), de érdekességgként megemlítendő a 100 % is, amely 16 esetben fordult elő.

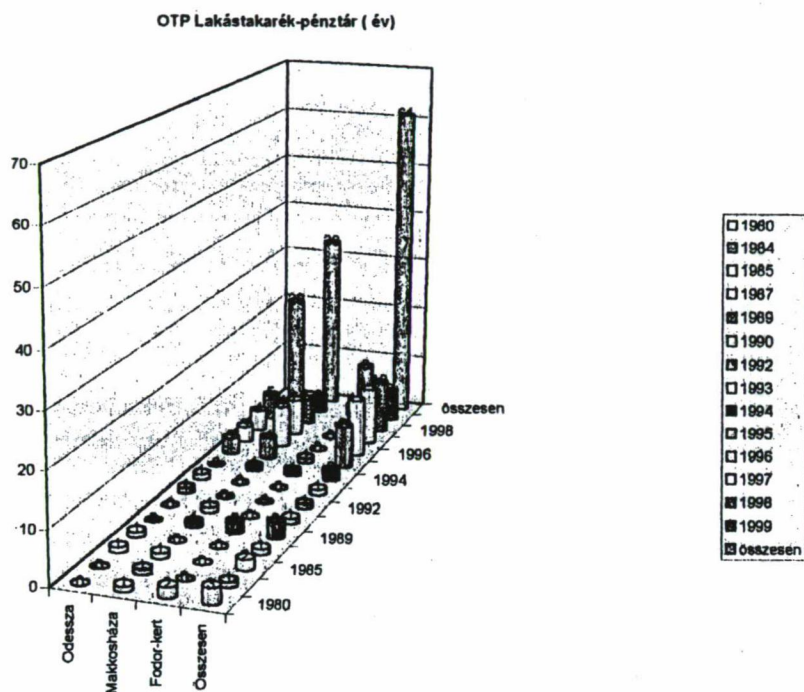
Ezután – néhány kérdéssel később – az 1997 nyarán indult lakástakarék-pénztárakról tettünk fel kérdéseket. Néhányan összekeverték egyéb lakás-megtakarítási módokkal, mert 1997 előtti belépésükről nyilatkoztak, ezért tartottuk célszerűnek felsorolni a kérdezéskor létező pénztárakat.

40. Tagja-e valamely *lakástakarék-pénztárnak*?

igen, mikortól

A kérdőív további – számítógépes feldolgozásra került – fejezetei a családról, a munkáról, a munkahelyről, az időbeosztásról, a kulturális érdeklődésről, az iskolázottságról az egészségügyi helyzetről és a megélhetésről tartalmaznak kérdéseket. Feldolgozásuk a közeljövőben megtörténik, publikálásuk folyamatosan kerül sor.

Irodalom

- Ambrus Péter*: A Dzsumbuj. Egy telep élete. Budapest, 1988. (Gyorsuló idő.)
- Le Corbusier*: Új építészet felé. Budapest, 1981.
- Csizmadia Adrienne*: lakótelep és társadalmi szegregáció. Szociológiai Szemle, 1996. 3–4. sz.
- Dániel Zsuzsa – Temesi József*: A lakáselosztás hatása a társadalmi egyenlőtlenségre. Statisztikai Szemle, 1984. 7. sz.
- Hegedűs József – Tosics Iván*: Lakásmobilizáció a váltakozó szerkezetű lakáspiacon. Társadalomkutatás, 1988. 1. sz.
- Hegedűs József – Tosics Iván*: A közép-kelet-európai lakásrendszerek kialakulása. Szociológiai Szemle, 1998. 2. sz.
- Heller Farkas*: Szociálpolitika. Budapest, 1920.
- Hoóz István*: A házasságok stabilitásának hatása a házasság nők termékenységre. Demográfia, 1970. 1. sz.
- Kamarás Ferenc*: A házasságok stabilitása és a családnagyság. Demográfia, 1983. 1. sz.
- Kamarás Ferenc*: Egyszülős családok. Demográfia, 1986. 2-3. sz.
- Kamarás Ferenc*: Az új gyermekvállalási stratégiák. Demográfia, 1994. 3-4. sz.
- Mihelics Vid*: Az új szociális állam. Budapest, 1931.
- Miltényi Károly*: Az utóbbi évek népesedési trendjei és ezek gazdasági háttere. Demográfia, 1994. 2. sz.
- Lewis Mumford*: A város. Budapest, 1985.
- Jiri Musil*: Lakásszociológia. Budapest, 1974.
- Székel Gáborné*: A lakásárak társadalomstatisztikai összefüggései. Statisztikai Szemle, 2000. 9. sz.
- Szelényi Iván*: Városi társadalmi egyenlőtlenségek. Budapest, 1990.
- Szelényi Iván – Konrád György*: Az új lakótelepek szociológiai problémái. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1969.
- Szirmai Viktória*: „Csinált” városok. Budapest, 1988. (Gyorsuló idő.)
- Valkovics Emil*: Stabil populációk és szubpopulációk újonnan feltárt tulajdonságairól. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, Népeségtudományi Kutató Intézet 51. sz. közleménye.

ILDIKÓ SZONDI

DEMOGRAFISCHE UND SOCIALISCHE ÄNDERUNGEN AUS DER
STADT SZEGED.

(Zusammenfassung)

Diese Studium beinhaltet Wohn-Siedlungen die werden Zusammen gesetzt: Odessza, Makkosháza und Fodorkert.

So es wurde schon im Jahr 1960 durchgeführt. Diese Arbeit leistete die zwei bekannte Autor: Ivan Szelényi und György Konrad.

From Author erweiterte diesem Arbeit und versuchte für längere Zeit erstandene Enderungen zusammenfassen.

Sie holte zur Ihre Arbeit Informationen aus 600 Haushalten und die Auswertungen wurden in der nechstem Zeit veröffentlich.